

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Gospodarki i Integracji Europejskiej

DGiE/41013/98

Nr ewid.214/98/P98205/DGI

INFORMACJA

**o wynikach kontroli wykorzystania środków
publicznych przeznaczonych na finansowanie
realizacji procesu restrukturyzacji
Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego „PZL-Mielec” S.A.**

Warszawa

styczeń

1999 r.

SPIS TREŚCI

I. CZĘŚĆ OGÓLNA.....	1
I. 1. CHARAKTERYSTYKA KONTROLI	1
I. 2. SYNTEZA USTALEŃ KONTROLI I OCENY KONTROLOWANEJ DZIAŁALNOŚCI.....	1
I. 3. WNIOSKI	3
II. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA	5
II. 1. CHARAKTERYSTYKA STANU PRAWNEGO W ZAKRESIE KONTROLOWANEJ DZIAŁALNOŚCI.....	5
II. 2. UWARUNKOWANIA EKONOMICZNO - ORGANIZACYJNE.....	8
II. 3. ISTOTNE USTALENIA KONTROLI.....	11
II. 3. 1. Program restrukturyzacji na lata 1993-1999	11
II. 3. 2. Restrukturyzacja organizacyjno-majątkowa.....	13
II. 3. 3. Restrukturyzacja finansowa	14
II. 3. 3. 1. Zobowiązania wobec budżetu państwa.....	14
II. 3. 3. 2. Zobowiązania wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.....	17
II. 3. 3. 3. Zobowiązania wobec PFRON	18
II. 3. 4. Restrukturyzacja zatrudnienia	18
II. 3. 5. Restrukturyzacja produktowa	20
II. 3. 5. 1. Pożyczka ze środków budżetowych.....	20
II. 3. 5. 2. Środki na prace badawczo-rozwojowe	22
II. 3. 5. 3. Promocja wyrobów.....	23
II. 3. 5. 4. Produkcja drzwi do samolotu Boeing 757.....	23
II. 3. 5. 5. Efekty restrukturyzacji produktowej.....	24
II. 3. 6. Efekty działalności w Specjalnej Strefie Ekonomicznej EURO-PARK MIELEC	26
II. 3. 7. Działania restrukturyzacyjne w sferze organizacyjno-majątkowej podejmowane na przełomie lat 1997/1998.....	26
III. POSTĘPOWANIE KONTROLNE I DZIAŁANIA PODJĘTE PO ZAKOŃCZENIU KONTROLI	26

Część ogólna

Charakterystyka kontroli

Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w okresie od lutego do maja 1998 r. kontrolę wykorzystania środków publicznych dla realizacji procesu restrukturyzacji Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego „PZL-Mielec” S.A. Kontrola została przeprowadzona z inicjatywy własnej Najwyższej Izby Kontroli, w związku z pismem Wiceprezesa Rady Ministrów¹ (SLB-56000-2/97) z dnia 27 listopada 1997 r.

Celem kontroli była ocena pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności wykorzystania dotacji i pożyczki ze środków budżetowych przeznaczonych na finansowanie realizacji procesu restrukturyzacji Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego „PZL-Mielec” S.A. w ramach indywidualnego programu restrukturyzacji z 1993 r. Przedstawiona i oceniona została także pomoc finansowa, jaką WSK „PZL-Mielec” S.A. otrzymała w postaci umorzenia zobowiązań wobec Skarbu Państwa.

Kontrolą objęto okres od 1994 r. do 1997 r.

Badaniami kontrolnymi objęto WSK „PZL-Mielec” S.A. (pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności) oraz Zakład Lotniczy „PZL-Mielec” Sp. z o.o. (pod względem legalności i gospodarności). W niniejszej informacji wykorzystano również wyniki kontroli doraźnej Ministerstwa Finansów w zakresie prawidłowości nadzoru i kontroli wykorzystania pożyczki ze środków pomocowych EFSAL przez WSK „PZL-Mielec” S.A.²

Jednostką przeprowadzającą kontrolę był Departament Gospodarki i Integracji Europejskiej.

W niniejszej informacji nie uwzględniono wyników kontroli wykorzystania środków przekazanych WSK „PZL-Mielec” S.A. na realizację programu „Iryda” oraz dotacji przeznaczonych na program mobilizacji gospodarki (PMG). Wyniki tych kontroli zostały szczegółowo przedstawione w odrębnych informacjach Najwyższej Izby Kontroli.³

Synteza ustaleń kontroli i oceny kontrolowanej działalności

W programie restrukturyzacji, realizowanym od 1994 r., WSK „PZL-Mielec” S.A. oszacowała skalę potrzeb pomocy finansowej ze środków publicznych na 222 010 tys. zł, głównie na modernizację bazy produkcyjnej i uruchomienie nowej produkcji [str. 11 - 13], a ponadto 145 455,1 tys. zł na zmniejszenie zobowiązań (w tym również zobowiązań wobec Skarbu Państwa).

Program w zakresie restrukturyzacji produktowej opierał się na nierealnych założeniach, gdyż bazował na uruchomieniu produkcji, na którą nie było zamówień oraz znacznej pomocy finansowej ze strony rządu bez gwarancji jej otrzymania. Do czasu zakończenia kontroli WSK „PZL-Mielec” S.A. nie знаła zamierzeń Ministerstwa Obrony Narodowej odnośnie zakupu sprzętu lotniczego w Wytwórni.

WSK „PZL-Mielec” S.A. w latach 1994-1997 otrzymała ogółem pomoc ze środków publicznych na kwotę 137 119 tys. zł oraz poręczenie kredytu w wysokości 3 103 tys. USD.

Największą pomoc WSK „PZL-Mielec” S.A. uzyskała w postaci umorzenia zaległych zobowiązań. Ogółem umorzonych zostało 68 885 tys. zł zobowiązań budżetowych. Z czego w ramach ugody bankowej umorzono 49 260 tys. zł, a poza ugodą 19 625 tys. zł. Na uregulowanie zaległych zobowiązań wobec ZUS przeznaczono dotację z budżetu w kwocie 15 027 tys. zł.

Z przekazanych do WSK „PZL-Mielec” S.A. środków pożyczki EFSAL (w wysokości 15 010 tys. zł), przeznaczonych na restrukturyzację produktową, WSK wydatkowała na modernizację lotniczej bazy wytwórczej 5 380 tys. zł, resztę zaś na uregulowanie zaległych i bieżących zobowiązań wobec Skarbu Państwa oraz spłatę zaciągniętego wcześniej kredytu.

Ogółem, w okresie objętym kontrolą, umorzenia i spłaty zaległych zobowiązań budżetowych i wobec ZUS wyniosły 95 601 tys. zł, co stanowi 69 % ogólnej kwoty pomocy ze środków publicznych. Natomiast na restrukturyzację produktową, prace badawczo-rozwojowe i promocję wyrobów WSK „PZL-Mielec” S.A. wydatkowała ze środków

¹ Zgodnie z przyjętymi w programie kontroli założeniami prezentowane wyniki stanowią wyodrębnioną część z kontroli planowej zatytułowanej „Wykorzystanie dotacji budżetowych w przedsiębiorstwach przemysłu obronnego” ujętej w Planie pracy NIK pod nr ew. P/98205

² nr ew. I/98007

³ Informacja o wynikach kontroli wykorzystania dotacji budżetowych w przedsiębiorstwach przemysłu obronnego (w przygotowaniu)

Informacja o wynikach kontroli realizacji programu I-22 Iryda (wrzesień 1998 r. - informacja tajna)

publicznych 18 137 tys. zł, co okazało się niewystarczające do uruchomienia produkcji nowych wyrobów. Pomimo udzielenia pomocy restrukturyzacja WSK „PZL-Mielec” S.A. nie doprowadziła do uzyskania dodatniego wyniku finansowego. [str. 8 - 11 i załącznik Nr 3]

Wielkość i sposób wykorzystania pomocy udzielonej WSK „PZL-Mielec” S.A. wyglądał następująco:

- 1) W 1994 r. WSK "PZL-Mielec" S.A. zawarła ugodę bankową z Bankiem Depozytowo-Kredytowym w Lublinie S.A. Oddział w Mielcu jako prowadzącym bankowe postępowanie ugodowe oraz z pozostałymi wierzycielami. Ugoda bankową objęto wierzytelności wg stanu na dzień 30 września 1993 r., które wyniosły 187 695,8 tys. zł.

Wobec budżetu uгада objęła zobowiązania:

- 47 009 tys. zł dla Ministerstwa Finansów z tytułu poręczzonego kredytu, z czego umorzono 37 607 tys. zł;
- 13 244 tys. zł dla Urzędu Skarbowego w Mielcu z tytułu zaległych podatków od płac, dochodowego, VAT oraz dywidendy, z czego umorzono 10 596 tys. zł, a następnie 874,6 tys. zł;
- 1 295 tys. zł dla Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie i 35 tys. zł dla Państwowego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska, z czego umorzono odpowiednio 1 036 tys. zł i 21 tys. zł.

Wobec pozostałych wierzycieli, na podstawie ugody bankowej, WSK „PZL-Mielec” S.A. zostały umorzone wierzytelności w wysokości od 60 % do 80 % całkowitego zadłużenia u poszczególnych wierzycieli.

W 1997 r. uгада bankowa została wykonana. [str. 14 - 17]

- 2) Niezależnie od ugody bankowej, Urząd Skarbowy w Mielcu na podstawie art. 31 ustawy o zobowiązaniach podatkowych umorzył zobowiązania WSK "PZL-Mielec" S.A., w wysokości 19 625,1 tys. zł, w tym 13 361 tys. zł odsetek za zwłokę od podatku dochodowego od osób fizycznych. Decyzję o umorzeniu Urząd Skarbowy w Mielcu podjął na wniosek WSK, natomiast w uzasadnieniu powołał się również na pismo Ministra Finansów (GN BL-032/22b/95) zalecające umorzenie zaległych zobowiązań podatkowych WSK "PZL-Mielec" S.A. po zawarciu przez WSK umowy darowizny stanowiącej przekazanie na rzecz Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. majątku o wartości równej kwocie umorzonych zobowiązań.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli działanie Ministra Finansów polegające na przekazaniu Dyrektorowi Izby Skarbowej w Rzeszowie pisemnego zalecenia umorzenia zobowiązań WSK „PZL-Mielec” S.A., zostało podjęte bez podstawy prawnej i naruszało wyrażoną w art. 6 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadę praworządności działania organów administracji państwowej.

W ocenie NIK bezprawne było również uzależnienie w ww. zaleceniu umorzenia wspomnianych zobowiązań WSK „PZL-Mielec” S.A. (w wysokości 19 625,1 tys. zł), od uprzedniej darowizny na rzecz ARP S.A. majątku trwałego o wartości nie niższej niż wielkość zobowiązań na dzień darowizny. W ustawie o zobowiązaniach podatkowych brak było uregulowań prawnych, które pozwoliłyby na uzależnienie umorzenia zobowiązań podatkowych od spełnienia warunku polegającego na przekazaniu majątku dłużnika osobie trzeciej. Jakkolwiek właścicielem Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. jest Skarb Państwa, to jednak ARP S.A. i Skarb Państwa są odrębnymi osobami prawnymi. Decyzja Urzędu Skarbowego w Mielcu, uzasadniona przez ten Urząd pisemnym zaleceniem Ministra Finansów w konsekwencji przysporzyła korzyści odrębnej osobie prawnej, a nie Skarbowi Państwa.

Ponadto w ocenie Najwyższej Izby Kontroli decyzja Urzędu Skarbowego w Mielcu w części dotyczącej umorzenia odsetek za zwłokę od podatku dochodowego od osób fizycznych (w kwocie 13 361 tys. zł) naruszała przepis art. 31 ust. 1 ustawy o zobowiązaniach podatkowych. Ustawa bowiem pozwalała Ministrowi Finansów lub organom podatkowym na umarzanie zaległości podatkowych lub odsetek podatnikowi. WSK „PZL-Mielec” S.A. nie była podatnikiem lecz płatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych i w związku z przytoczonym powyżej art. 31 ustawy Urząd Skarbowy nie miał podstawy prawnej do umorzenia odsetek od tej należności.

W generalnej ocenie, zdaniem Najwyższej Izby Kontroli, nie można opisanym działaniom, polegającym na przekazaniu majątku WSK „PZL-Mielec” S.A. Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. w zamian za umorzenie zobowiązań podatkowych, odmówić celowości z punktu widzenia efektywności wykorzystania majątku będącego własnością Skarbu Państwa. Nieruchomości (tj. grunty oraz budynki i budowle trwale z nimi związane), które dla WSK stanowiły zbędny majątek i którego kosztów utrzymania nie była w stanie ponieść, przejęła ARP - zarządzająca Specjalną Strefą Ekonomiczną i przekazała je do Strefy. [str. 14 - 17]

- 3) W 1995 r. Minister Finansów przyznał WSK "PZL-Mielec" S.A. dotację na restrukturyzację zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne w wysokości 15 027 tys. zł. Od stycznia 1996 r. WSK "PZL-Mielec" S.A. realizuje kolejne, zawierane z Oddziałem ZUS w Rzeszowie, umowy dotyczące spłat zadłużenia w ratach. Według stanu na dzień 11 lutego 1998 r. WSK "PZL-Mielec" S.A. nie zalega z zapłatą bieżących

składek na ZUS i reguluje zaległe należności za okres od października 1992 r. do kwietnia 1995 r. zgodnie z warunkami układu ratalnego. [str. 17 - 18]

- 4) Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych umorzył WSK "PZL-Mielec" S.A. zobowiązania za okres 1993-1997 w wysokości 2 410 tys. zł. [str. 18]
- 5) W 1994 r. WSK "PZL-Mielec" S.A. otrzymała dotację, ze środków EFSAL, na restrukturyzację zatrudnienia⁴ w wysokości 2 990 tys. zł. z przeznaczeniem na odprawy dla zwalnianych pracowników. W latach 1994-1995 WSK "PZL-Mielec" S.A. zwolniła 1 226 pracowników ponosząc koszty odpraw w wysokości 3 715 tys. zł, wykorzystując otrzymane na ten cel środki. Według stanu na 20 lutego 1998 r. WSK zatrudniała 1 069 osób (z uwzględnieniem pracowników przebywających na urlopach bezpłatnych, wychowawczych oraz młodocianych uczniów), natomiast faktycznie w tym dniu świadczyło pracę 127 osób. Średni miesięczny koszt utrzymania zatrudnienia (na ten dzień) wyniósł 690,2 tys. zł, w tym dla faktycznie świadczących pracę 281,2 tys. zł (40,7% kosztu utrzymania zatrudnienia). W Zakładzie Lotniczym "PZL-Mielec" Sp. z o.o., z powodu niepełnego wykorzystania mocy produkcyjnych, będącego skutkiem braku środków potrzebnych do rozpoczęcia produkcji, nadwyżka zatrudnienia w 1997 roku wyniosła 796 osób (29% ogółu zatrudnionych). Zdaniem NIK proces restrukturyzacji zatrudnienia w Zakładzie Lotniczym "PZL-Mielec" Sp. z o.o. jest prowadzony niekonsekwentnie. Utrzymywanie nadmiernego zatrudnienia w stosunku do prowadzonej produkcji i możliwości zbytu wyrobów powodowało zwiększenie kosztów wytwarzania. [str. 18 - 20]
- 6) Oprócz dotacji na restrukturyzację zatrudnienia, WSK "PZL-Mielec" S.A. uzyskała ze środków EFSAL, w formie pożyczki 15 010 tys. zł na modernizację lotniczej bazy wytwórczej. I transzę pożyczki WSK wykorzystwała prawidłowo, natomiast II transzę, w wysokości 9 630 tys. zł (64 % ogółem otrzymanych środków pożyczki EFSAL) niezgodnie z przeznaczeniem określonym w uchwale Rady Ministrów Nr 112/94 z dnia 28 grudnia 1994 r. Spółka wydatkowała te środki, za wiedzą ARP S.A. i Ministra Finansów, na uregulowanie zobowiązań podatkowych i podtrzymanie produkcji samolotu IRYDA zamiast na modernizację lotniczej bazy wytwórczej jak stanowił § 4 ww. uchwały Rady Ministrów oraz umowa pożyczki. NIK krytycznie pod względem legalności ocenia wykorzystanie przez WSK „PZL-Mielec” S.A. środków z pożyczki EFSAL. Wykorzystanie tych środków było bowiem niezgodne z postanowieniami uchwały Rady Ministrów i umowy pożyczki. Również krytycznie pod względem rzetelności Izba ocenia działania Ministra Finansów i ARP S.A., gdyż w ocenie NIK Minister Finansów, nie sprawując należytego nadzoru i kontroli, przyzwolił na nielegalne wykorzystanie środków budżetowych EFSAL, natomiast Agencja świadomie umożliwiła pożyczkobiorcy wykorzystanie środków niezgodnie z przeznaczeniem określonym w uchwale Rady Ministrów i umowie pożyczki. [str. 20-22]
- 7) W latach 1994-1997 WSK "PZL-Mielec" S.A. prowadziła 10 tematów prac badawczo-rozwojowych, których koszty zostały pokryte środkami własnymi i środkami budżetowymi. Ogółem z Komitetu Badań Naukowych WSK „PZL-Mielec” S.A. otrzymała 3 051,6 tys. zł, a z Ministerstwa Obrony Narodowej 8 706 tys. zł. Spośród trzech zakończonych zadań finansowanych środkami z KBN tylko na samolot pasażersko-transportowy krótkiego startu i lądowania An-28 PT wpłynęły zamówienia na kwotę 3 368 600 USD. Produkty powstałe w wyniku realizacji pozostałych dwóch projektów nie wzbudziły zainteresowania potencjalnych nabywców. Ogółem w realizację tych projektów zostały zaangażowane środki w wysokości 1 339 tys. zł, w tym z KBN w wysokości 775 tys. zł. Również żaden z samolotów powstałych w wyniku współfinansowania przez MON nie wszedł do produkcji seryjnej z powodu braku zamówień, mimo uzyskania pozytywnych orzeczeń MON. [str. 22 - 23]
- 8) Wytwórnia Zespołów Kooperacyjnych „PZL-Mielec” Sp z o.o. (jednostka zależna holdingu), zaciągnęła w Banku Depozytowo-Kredytowym kredyt w wysokości 3 995 tys. USD na realizację kontraktu z firmą The Boeing Company polegającego na montażu drzwi samolotu. 40 % kwoty kredytu, tj. 1 598 tys. USD poręczyła WSK "PZL-Mielec" S.A., natomiast pozostałe 60 % sumy kredytu, tj. 3 103,2 tys. USD poręczył Minister Finansów. Po opóźnieniach w realizacji I fazy kontraktu spółka obecnie realizuje dostawy drzwi terminowo i odpowiedniej jakości. Do końca 1997 r. Spółka dokonywała spłat rat kredytu zgodnie z umową i środki publiczne nie były angażowane. [str. 34- 24]

Wnioski

Najwyższa Izba Kontroli uważa za celowe:

⁴ Uchwała Rady Ministrów Nr 112/94 z dnia 8 grudnia 1994 r. w sprawie udzielenia pomocy, ze środków budżetowych na wsparcie restrukturyzacji i osłony likwidacji przedsiębiorstw - niepublikowana

- rozważenie przez Ministra Obrony Narodowej koncepcji celowości zakupu sprzętu lotniczego na potrzeby wojska w WSK „PZL-Mielec” S.A. i Zakładzie Lotniczym „PZL-Mielec” Sp. z o.o. oraz przedstawienie stosownych wniosków Radzie Ministrów.
- spowodowanie przez Ministra Skarbu Państwa i Ministra Gospodarki aktywnego udziału przedstawicieli tych resortów w pracach Rady Nadzorczej WSK „PZL-Mielec” S.A., tak by skutecznie nadzorowała przygotowanie dalszej restrukturyzacji WSK „PZL-Mielec” S.A. i jej realizację.
- zaprzestanie przez Ministra Finansów kierowania zaleceń w sprawie umarzania zobowiązań podatkowych i przeciwdziałanie niezgodnemu z prawem wykorzystaniu środków EFSAL.
- przedstawienie przez Zarząd WSK PZL-Mielec SA Ministrowi Skarbu Państwa koncepcji dalszej restrukturyzacji WSK "PZL-Mielec" S.A. i Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o. oraz działań prowadzących do wywiązania się Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o. z zawartych kontraktów.

Część szczegółowa

Charakterystyka stanu prawnego w zakresie kontrolowanej działalności⁵

Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego „PZL-Mielec” S.A. została zarejestrowana 6 lipca 1994 r., a powstała w wyniku przekształcenia Przedsiębiorstwa Państwowego Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego „PZL-Mielec” w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa. Przekształcenie to zostało dokonane na mocy ustawy z dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa⁶ oraz ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych⁷ i zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 30 czerwca 1994 r. Nr 47/Org/94⁸. WSK „PZL-Mielec” S.A. jest obecnie spółką akcyjną (art. 307 - 490 kh)⁹. Wszystkie jej akcje należą do Skarbu Państwa. Władzami spółki są: Walne Zgromadzenie, Rada Nadzorcza i Zarząd. Od dnia 1 stycznia 1997 r. na Walnym Zgromadzeniu Skarb Państwa reprezentuje Minister Skarbu Państwa, a wcześniej Minister Przemysłu i Handlu. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 25 września 1997 r. w sprawie określenia przedsiębiorstw państwowych oraz jednoosobowych spółek Skarbu Państwa¹⁰, WSK „PZL-Mielec” S.A. jest wymieniona w wykazie jednoosobowych spółek Skarbu Państwa o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa. W związku z tym, zgodnie z art. 1a ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych¹¹ i § 2 ust. 2 pkt 1 ww. rozporządzenia, Minister Gospodarki, ze względu na przedmiot działania jest właściwy w kwestii ustalania składu rad nadzorczych i statutu WSK „PZL-Mielec” S.A., przy czym przynajmniej połowa reprezentantów Skarbu Państwa w składzie rady jest powoływana spośród kandydatów przedstawionych przez właściwego ministra, tj. Ministra Gospodarki.

Od 1993 r. w WSK „PZL-Mielec” S.A. realizowany jest program restrukturyzacyjny, a jedną z form restrukturyzacji finansowej było bankowe postępowanie ugodowe. Bankowe postępowanie ugodowe reguluje ustawa z dnia 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz o zmianie niektórych ustaw¹². Zgodnie z art. 6 ust. 1 postępowanie to może dotyczyć wyłącznie dłużnika będącego przedsiębiorstwem państwowym, jednoosobową spółką Skarbu Państwa lub spółką, w której akcje będące własnością Skarbu Państwa, przedsiębiorstw państwowych i jednoosobowych spółek Skarbu Państwa stanowią łącznie więcej niż 50%. Bankowym postępowaniem ugodowym objęte są wierzytelności, za wyjątkiem m.in.:

- wierzytelności z tytułu ubezpieczeń społecznych,
- wierzytelności ze stosunku pracy,
- wierzytelności z tytułu umowy o rentę lub o dożywocie,
- wierzytelności zabezpieczonych zastawem, z wyjątkiem zastawów ustanowionych później niż na 30 dni przed złożeniem wniosku o wszczęcie bankowego postępowania ugodowego oraz zastawów ustawowych w rozumieniu ustawy o zobowiązaniach podatkowych,
- wierzytelności zabezpieczonych hipoteką, z wyjątkiem hipotek ustanowionych później niż na 30 dni przed złożeniem wniosku o wszczęcie bankowego postępowania ugodowego oraz hipotek przymusowych i hipotek ustawowych w rozumieniu ustawy - Prawo bankowe (art. 11).

Wierzytelności zabezpieczone zastawem lub hipoteką, wyłączone na podstawie art. 11 pkt 4 i 5, mogą zostać objęte bankowym postępowaniem ugodowym tylko za zgodą wierzycieli (art. 12 ust. 1).

⁵Wykaz aktów prawnych stanowi Załącznik Nr 2.

⁶Dz.U. z 1993 r. Nr 16, poz. 69, z 1994 r. Nr 43, poz. 161. Ustawa ta została uchylona w dniu 1 stycznia 1997 r. (art. 30 pkt 9 - ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. - Przepisy wprowadzające ustawy reformujące funkcjonowanie gospodarki i administracji publicznej Dz.U. z 1996 r. Nr 106, poz. 497, Nr 156, poz. 775).

⁷Dz.U. z 1990 r. Nr 51, poz. 298, z 1991 r. Nr 60, poz. 253, Nr 111, poz. 480, z 1994 r. Nr 121, poz. 591, Nr 133, poz. 685, z 1996 r. Nr 90, poz. 405, Nr 106, poz. 496. Uchylona w dniu 8 kwietnia 1997 r. na mocy art. 74 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych.

⁸nie publikowane

⁹Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 czerwca 1994 r. - Kodeks handlowy (Dz.U. z 1994 r. Nr 57, poz. 502, z 1946 r. Nr 57, poz. 321, z 1950 r. Nr 34, poz. 312, z 1964 r. Nr 16, poz. 94, z 1988 r. Nr 41, poz. 326, z 1990 r. Nr 17, poz. 98, Nr 51, poz. 298, z 1991 r. Nr 35, poz. 155, Nr 94, poz. 418, Nr 111, poz. 480, z 1994 r. Nr 121, poz. 591, z 1995 r. Nr 96, poz. 478, Nr 6, poz. 43, z 1997 r. Nr 12, poz. 770, Nr 118, poz. 754).

¹⁰Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 września 1997 r. w sprawie określenia przedsiębiorstw państwowych oraz jednoosobowych spółek Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 126, poz. 806, zm.: Dz. U. z 1998 r. Nr 64., poz. 413)

¹¹Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. Nr 118, poz. 561, zm.: z 1996 r. Nr 156, poz. 775, z 1997 r. Nr 32, poz. 184, Nr 98, poz. 603, Nr 106, poz. 673, Nr 121, poz. 770, Nr 137, poz. 926, Nr 141, poz. 945).

¹²Dz.U. z 1993 r. Nr 18, poz. 82, z 1996 r. Nr 52, poz. 235, Nr 118, poz. 561 Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 98, poz. 603.

W przypadku uprawnocnienia się ugody bankowej zawartej na podstawie przepisów powyższej ustawy, spółki z udziałem Skarbu Państwa mogły ubiegać się o dotacje na restrukturyzację zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne. Dotacje te przewidywały: ustawa budżetowa na rok 1995 z dnia 30 grudnia 1994 r. w art. 14¹³, ustawa budżetowa na rok 1996 z dnia 1 lutego 1996 w art. 20¹⁴ oraz ustawa budżetowa na 1997 r. z dnia 21 lutego 1997 r. w art. 23¹⁵.

Jedną z form pomocy dla spółek z wyłącznym udziałem Skarbu Państwa w ramach prowadzonych procesów restrukturyzacji jest pomoc ze środków budżetowych pochodzących z pożyczki EFSAL z Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 listopada 1993 r. w sprawie wytycznych realizacji budżetu państwa w zakresie wydatków przeznaczonych na wsparcie restrukturyzacji i osłony likwidacji przedsiębiorstw¹⁶, pomoc taką mogą otrzymać przedsiębiorstwa państwowe oraz jednoosobowe spółki Skarbu Państwa (§ 1 rozp.). Od 30 listopada 1995 r. katalog podmiotów, które mogą korzystać z pomocy, został poszerzony o spółki z wyłącznym udziałem Skarbu Państwa i pracowników (rolników, rybaków), którym udostępniono akcje (udziały) na zasadach określonych w odrębnych przepisach, a także spółki, których akcje zostały wniesione do Narodowych Funduszy Inwestycyjnych, do czasu, kiedy akcjonariuszami tych spółek pozostają wyłącznie NFI, Skarb Państwa oraz pracownicy (rolnicy, rybacy)¹⁷.

Przeznaczona jest ona na wspomaganie ważnych z punktu widzenia interesów państwa i polityki gospodarczej procesów restrukturyzacji lub likwidacji przedsiębiorstw w przypadkach, gdy pozyskanie środków na realizację tych celów nie jest możliwe z innych źródeł (§ 2 ust. 1). Pomoc udzielana jest w formie dotacji lub pożyczek, przy czym z pomocy można skorzystać tylko raz. Dotacja może być udzielona wyłącznie na cele osłonowe (§ 3 ust. 1)¹⁸. Tak więc dotacje przeznacza się na:

- odpłaty pieniężne przewidziane w art. 8 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw¹⁹,
- odszkodowania za skrócony okres wypowiedzenia przewidziane w art. 36 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy²⁰,
- nie wypłacone wynagrodzenia,
- ekwiwalent za niewykorzystane urlopy przewidziane w art. 171 Kodeksu Pracy²¹,
- nie wypłacone zasiłki wychowawcze przewidziane w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1981 r. w sprawie urlopów wychowawczych²²,
- odsetki z tytułu opóźnienia płatności ww. należności przewidziane w art. 359 i 481 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny²³.

¹³ Dz.U. z 1995 r. Nr 27, poz. 141.

¹⁴ Dz.U. z 1996 r. Nr 19, poz. 87.

¹⁵ Dz.U. z 1997 r. Nr 19, poz. 106, Nr 80, poz. 510.

¹⁶ Dz.U. z 1993 r. Nr 119, poz. 531, z 1995 r. Nr 128, poz. 621, z 1997 Nr 30, poz. 167

¹⁷ zmiana wprowadzona § 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 października 1995 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie wytycznych realizacji budżetu państwa w zakresie wydatków przeznaczonych na wsparcie restrukturyzacji i osłony likwidacji przedsiębiorstw (Dz.U. z 1995 r. Nr 128, poz. 621) oraz § 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 marca 1997 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie wytycznych realizacji budżetu państwa w zakresie wydatków przeznaczonych na wsparcie restrukturyzacji i osłony likwidacji przedsiębiorstw (Dz.U. z 1997 r. Nr 30, poz. 167), weszła w życie z dniem 12 kwietnia 1997 r.

¹⁸ § 3 zmieniony przez § 1 pkt 3 rozporządzenia RM (patrz przypis 17) z dnia 17 października 1995 r. (Dz.U. z 1995 r. Nr 128, poz. 621), zmieniającego niniejsze rozporządzenie z dniem 30 listopada 1995 r. Pierwotnie przepis ten brzmiał: pomoc jest udzielana przedsiębiorstwom lub spółkom w formie: 1. dotacji, 2. pożyczek. Skorzystać z pomocy można tylko raz.

¹⁹ Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19, Nr 10, poz. 59, Nr 51, poz. 298, z 1991 r. Nr 83, poz. 372, Nr 106, poz. 457, Nr 113, poz. 491, z 1992 r. Nr 21, poz. 84, z 1994 r. Nr 1, poz. 1, z 1996 r. Nr 24, poz. 110.

²⁰ Dz.U. z 1974 r. Nr 24, poz. 141, z 1975 r. Nr 16, poz. 91, z 1981 r. Nr 6, poz. 23, z 1982 r. Nr 31, poz. 214, z 1985 r. Nr 20, poz. 85, Nr 35, poz. 162, z 1986 r. Nr 42, poz. 201, z 1987 r. Nr 21, poz. 124, z 1988 r. Nr 20, poz. 134, z 1989 r. Nr 20, poz. 107, Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 4, poz. 19, Nr 43, poz. 251, Nr 55, poz. 319, z 1991 r. Nr 55, poz. 237, Nr 53, poz. 226, Nr 55, poz. 236, z 1994 r. Nr 113, poz. 547, z 1995 r. Nr 16, poz. 77, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 147, poz. 687, Nr 24, poz. 110, z 1997 r. Nr 121, poz. 770.

²¹ patrz przypis 20

²² Dz.U. z 1990 r. Nr 76, poz. 454, z 1992 r. Nr 41, poz. 179 oraz § 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie urlopów i zasiłków wychowawczych (Dz.U. z 1996 r. Nr 60, poz. 277).

²³ Dz.U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93, z 1971 r. Nr 27, poz. 252, z 1976 r. Nr 19, poz. 122, z 1982 r. Nr 11, poz. 81, Nr 19, poz. 147, Nr 30, poz. 210, z 1984 r. Nr 45, poz. 242, z 1985 r. Nr 22, poz. 99, z 1989 r. Nr 3, poz. 11, Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 34, poz. 198, Nr 55, poz. 321, Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 107, poz. 464, Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 17, poz. 78, z 1994 r. Nr 27, poz. 96, Nr 105, poz. 509, Nr 85, poz. 388, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, Nr 141, poz. 629, z 1996 r. Nr 139, poz. 646, z 1997 r. Nr 43, poz. 272, Nr 157, poz. 1040, Nr 115, poz. 741, Nr 117, poz. 751.

Dotacje budżetowe dla spółek i przedsiębiorstw udzielane na mocy cytowanego rozporządzenia są dotacjami podmiotowymi i stanowią wydatki budżetu państwa²⁴. Podmioty, które taką pomoc otrzymały obowiązane są wykorzystać środki zgodnie z przeznaczeniem, bowiem wykorzystanie dotacji niezgodnie z przeznaczeniem (lub pobranie środków w nadmiernej wysokości) rodzi obowiązek zwrotu²⁵.

Drugą formą pomocy ze środków EFSAL jest pożyczka, którą spółki lub przedsiębiorstwa mogą otrzymać za pośrednictwem Agencji Rozwoju Przemysłu S.A., a której warunki wykorzystania i spłaty określa umowa zawarta między spółką (przedsiębiorstwem) oraz ARP S.A.

Umowę pożyczki regulują przepisy Kodeksu cywilnego (art. 720 - 724). Poprzez umowę pożyczki dający ją zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy, albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości (art. 720 § 1 k.c.). Zatem jest ona umową konsensualną i dwustronnie zobowiązującą, jednej strony do przeniesienia własności przedmiotu umowy, drugiej strony do zwrotu takiej samej ilości pożyczonych rzeczy z ewentualnymi odsetkami.

WSK "PZL-Mielec" S.A., będąca spółką akcyjną, podlega zgodnie z przepisami ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych opodatkowaniu podatkiem dochodowym. Zgodnie z art. 7 ust. 1 przedmiotem opodatkowania podatkiem dochodowym jest dochód bez względu na rodzaj źródeł przychodów, z jakich dochód ten został osiągnięty; w wypadkach o których mowa w art. 21 i 22, przedmiotem opodatkowania jest przychód.

Natomiast zasady powstawania i wygasania zobowiązań podatkowych regulowała ustawa z dnia 18 grudnia 1980 r. o zobowiązaniach podatkowych²⁶ (art. 1 ust. 1)²⁷. Zgodnie z art. 2 ust. 1 powyższej ustawy zobowiązaniem podatkowym jest wynikające z obowiązku podatkowego zobowiązanie do uiszczenia na rzecz Skarbu Państwa lub gminy świadczenia pieniężnego, zwanego dalej podatkiem. Obowiązek podatkowy określają ustawy (art. 2 ust. 2)²⁸. Zobowiązanie podatkowe wygasa przez zapłatę podatku, przedawnienie lub umorzenie (art. 26 ust. 1)²⁹. W wypadkach gospodarczo lub społecznie uzasadnionych zaległości podatkowe lub odsetki mogą być umorzone w całości lub w części przez Ministra Finansów lub organy podatkowe (art. 31 ust. 1). Umorzenie zaległości podatkowej powoduje również umorzenie odsetek za zwłokę w całości lub takiej części, jaka część zaległości podatkowej została umorzona (art. 31 ust. 2)³⁰.

Obowiązująca od dnia 17 lipca 1997 r. ustawa z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne³¹ reguluje zasady, ogólne warunki i tryb udzielania poręczeń i gwarancji przez Skarb Państwa, tworzenia zasobu majątkowego Skarbu Państwa oraz wykonywania zobowiązań z tych tytułów (art. 1 ust. 1 pkt. 1). Poręczenia i gwarancje o których mowa powyżej stanowią jedyne dopuszczalne formy, w jakich organy państwowe mogą ustanawiać, w drodze umowy odpowiedzialność majątkową Skarbu Państwa za zobowiązania innych podmiotów (art. 1 ust. 2). Warunkiem udzielenia poręczenia lub gwarancji jest ustanowienie przez kredytobiorcę zabezpieczenia na rzecz Skarbu Państwa, na wypadek roszczeń wynikających z tytułu wykonania obowiązków poręczyciela lub gwaranta (art. 8). Przed dniem wejścia w życie tej ustawy poręczenie spłaty ze środków budżetu państwa części lub całości kredytu bankowego na

²⁴ art. 3 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 5 stycznia 1991 r. Prawo budżetowe (tekst jednolity Dz.U. z 1993 r. Nr 72, poz. 344, z 1994 r. Nr 76, poz. 344, Nr 121, poz. 591, Nr 133, poz. 685, z 1995 r. Nr 78, poz. 390, Nr 124, poz. 601, Nr 132, poz. 640, z 1996 r. Nr 89, poz. 402, Nr 106, poz. 496, Nr 132, poz. 621, Nr 139, poz. 647, z 1997 r. Nr 123, poz. 775, Nr 79, poz. 484, Nr 121, poz. 770, Nr 123, poz. 778, Nr 133, poz. 883, Nr 137, poz. 926, Nr 54, poz. 348, Nr 158, poz. 1042, Nr 137, poz. 926).

²⁵ art. 42 ust. 1 pkt 10 ustawy powołanej w przypisie 16.

²⁶ Dz.U. z 1993 r. Nr 108, poz. 486, Nr 134, poz. 646, z 1995 r. Nr 5, poz. 25, Nr 85, poz. 426, z 1996 r. Nr 75, poz. 357, z 1997 r. Nr 121, poz. 770, Nr 140, poz. 939.

²⁷ ustawa o zobowiązaniach podatkowych uchylona została w dniu 1 stycznia 1998 r. mocą ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 1997 r. Nr 137, poz. 926, Nr 160, poz. 1083).

²⁸ Zgodnie z art. 5 ustawy - Ordynacja podatkowa - zobowiązaniem podatkowym jest wynikające z obowiązku podatkowego zobowiązanie podatnika do zapłacenia na rzecz Skarbu Państwa albo gminy podatku w wysokości, w terminie oraz w miejscu określonym w przepisach prawa podatkowego.

²⁹ art. 59 § 1 pkt 1 ustawy - Ordynacja podatkowa - zobowiązanie podatkowe wygasa w całości lub w części wskutek: zapłaty podatku, w tym również potrącenia oraz zaliczenia nadpłaty na poczet zaległości podatkowych lub bieżących zobowiązań podatkowych, zaniechania poboru podatku, a także umorzenia zaległości podatkowych.

³⁰ art. 67 § 1 ustawy - Ordynacja podatkowa - w przypadkach uzasadnionych ważnym interesem podatnika lub interesem publicznym, organ podatkowy, na wniosek podatnika może umorzyć w całości lub w części zaległości podatkowe lub odsetki za zwłokę.

art. 67 § 2 - umorzenie zaległości podatkowej powoduje również umorzenie odsetek za zwłokę w całości lub w takiej części, w jakiej umorzona została zaległość podatkowa.

³¹ Dz.U. z 1997 r. Nr 79, poz. 484, Nr 80, poz. 511.

wniosek banku lub kredytobiorcy, zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 5 stycznia 1991 r. prawo budżetowe³², mogli udzielać w imieniu Skarbu Państwa wyłącznie Rada Ministrów lub Minister Finansów. Poręczenie o którym mowa powyżej mogło dotyczyć również spłaty odsetek od kredytu bankowego (art. 23 ust. 2). Łączną kwotę zobowiązań, które mogą być objęte poręczeniami określonymi w ust. 1 i 2 określała ustawa budżetowa (art. 23 ust. 3)³³.

Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 września 1995 r. w sprawie ustanowienia Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Mielcu, została ustanowiona Specjalna Strefa Ekonomiczna (SSE) „EURO-PARK MIELEC”³⁴. W oparciu o art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych³⁵ w roku 1996 spółki wchodzące w skład holdingu WSK "PZL-Mielec" S.A. uzyskały zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy. Zgodnie z art. 12 ust. 1 cytowanej ustawy, dochody uzyskane z działalności prowadzonej na terenie strefy przez osoby prawne na podstawie zezwolenia mogą być w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, całkowicie zwolnione od płacenia podatku dochodowego od osób prawnych. Stawki amortyzacji środków trwałych służących do prowadzenia działalności na terenie strefy, mogą być podwyższane przez przedsiębiorców, którzy nie mają prawa do zwolnień od podatku dochodowego. Szczegółowe regulacje zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 września 1995 r. w sprawie utworzenia Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Mielcu.³⁶

Uwarunkowania ekonomiczno - organizacyjne

Właścicielem 100 % akcji Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego "PZL-Mielec" S.A. był Skarb Państwa. Kapitał akcyjny spółki wynosił 37 741,2 tys. zł i dzielił się na 3 774 120 akcji po 10 zł każda.

Przedmiotem działalności Spółki, określonym w Statucie³⁷ było m.in.: prowadzenie działalności produkcyjnej w zakresie wytwarzania uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz usługowej w zakresie remontu wyrobów i zadań według programu mobilizacji gospodarki, obrót tymi wyrobami, produkcja statków powietrznych i kosmicznych, produkcja pojazdów mechanicznych, prowadzenie prac badawczo-rozwojowych.

Od 1993 r. w WSK "PZL-Mielec" był realizowany program restrukturyzacyjny. Jednym z jego założeń była restrukturyzacja majątkowa i organizacyjna. Łącznie w procesie restrukturyzacji prawno-majątkowej do roku 1997 zostało utworzonych 31 spółek. Ogółem do spółek WSK "PZL-Mielec" S.A. w tym okresie przekazała majątek o wartości 212 257 tys. zł. Majątek o największej wartości (82 900 tys. zł) WSK "PZL-Mielec" S.A. przekazała do Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o.

WSK "PZL-Mielec" S.A. oraz spółki zależne i stowarzyszone stanowiły grupę kapitałową w rozumieniu art. 55 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości³⁸. Na koniec 1997 r. w skład grupy kapitałowej wchodziło: WSK "PZL-Mielec" S.A. jako jednostka dominująca, 11 spółek zależnych i 4 spółki stowarzyszone³⁹.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Zakład Lotniczy "PZL-Mielec" została zarejestrowana 9 lutego 1995 r., a rozpoczęła działalność 1 marca 1995 r. Kapitał zakładowy Spółki wynosił 63 050 tys. zł i dzielił się na 315 250 udziałów po 200 zł każdy, z czego 315 240 udziałów objęła WSK "PZL-Mielec" S.A., a 10 udziałów Zakład Pomocy Fabrykacyjnych „PZL-Mielec” Sp. z o.o. Przedmiot działalności Spółki był zbieżny z przedmiotem działalności WSK "PZL-Mielec" S.A. Według stanu na dzień 31 grudnia 1997 r. udziały w Zakładzie Lotniczym "PZL-Mielec" Sp. z o.o. posiadali:

- WSK "PZL-Mielec" S.A. - udziały o wartości 71 872,4 tys. zł (83 % kapitału); część udziałów WSK "PZL-Mielec" S.A. zastawiła na rzecz:
 - ARP S.A. - udziały o wartości 12 118,6 tys. zł,
 - Grand Ltd - udziały o wartości 16 000 tys. zł,
 - Locum Service Sp. z o.o. - udziały o wartości 2 400 tys. zł;

³² Dz.U. z 1993 r. Nr 72, poz. 344, z 1994 r. Nr 76, poz. 344, Nr 121, poz. 591, Nr 133, poz. 685, z 1995 r. Nr 124, poz. 601, Nr 132, poz. 640, z 1996 r. Nr 89, poz. 402, Nr 106, poz. 496, Nr 132, poz. 621, Nr 139, poz. 647, z 1997 r. Nr 123, poz. 775.

³³ art. 23 ustawy - Prawo budżetowe został w całości skreślony mocą art. 48 pkt 3 ustawy z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne z dniem 17 lipca 1997 r.

³⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 września 1995 r. w sprawie ustanowienia Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Mielcu (Dz.U. z 1995 r. Nr 107, poz. 526), rozporządzenie weszło w życie 7 października 1995 r.

³⁵ Dz.U. z 1994 r. Nr 123, poz. 600, z 1995 r. Nr 141, poz. 692, z 1996 r. Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 121, poz. 770.

³⁶ Dz. U. Nr 107, poz., 726, zmiany: Dz. U z 1997 r. Nr 120, poz. 757 i Nr 135, poz. 914.

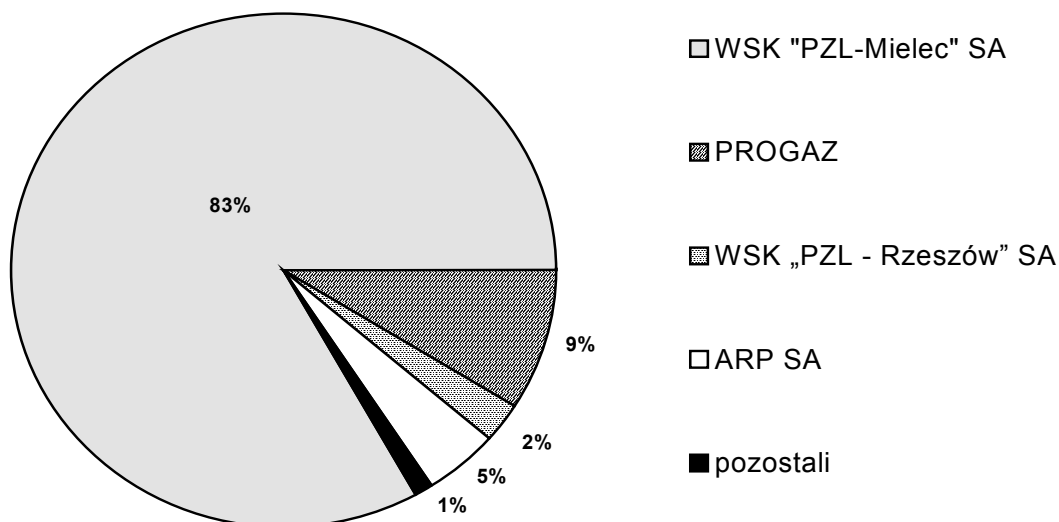
³⁷ niepublikowany

³⁸ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. Nr 121, poz. 591, zmiany: z 1997 r. Dz.U. Nr 32, poz. 183, Nr 43, poz. 272, Nr 118, poz. 754, Nr 139, poz. 933, Nr 140, poz. 939, Nr 141, poz. 945 i z 1998 r. Nr 60, poz. 382).

³⁹ Wykaz jednostek zależnych i stowarzyszonych stanowi załącznik nr 1 do Informacji.

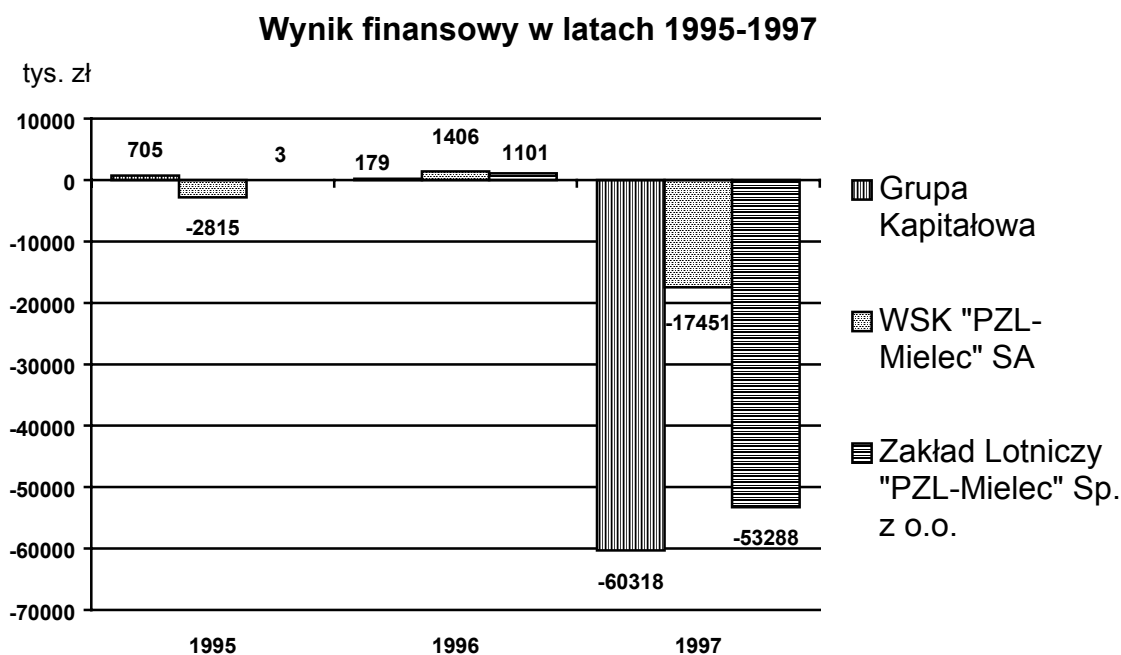
- Zakłady Sprzętu Przeciwgazowego „PROGAZ” Sp. z o.o. - udziały o wartości 7 678,2 tys. zł (8,9 % kapitału);
- WSK „PZL - Rzeszów” S.A. - udziały o wartości 2 000 tys. zł (2,3 % kapitału);
- ARP S.A. - udziały o wartości 4 019,2 tys. zł (4,6 % kapitału);
- pozostali: udziały wartości 855,8 tys. zł (1 % kapitału).

Udziałowcy Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o.

Do roku 1990 zarówno pozycja ekonomiczna, jak i rynki zbytu WSK "PZL-Mielec" były ustabilizowane. Począwszy od 1991 r. przedsiębiorstwo ponosiło stratę netto na działalności. Na koniec 1992 r. strata netto wyniosła 53 032 tys. zł. Przyczynami pogorszenia się wyniku finansowego były: załamanie sprzedaży w krajach b. RWPG (były one odbiorcami ok. 70 % produkcji), zmniejszenie zamówień od odbiorców krajowych i wzrost kosztów kredytu.

Wynik finansowy grupy kapitałowej, WSK "PZL-Mielec" S.A. i Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o. został przedstawiony na wykresie:

W 1997 r. grupa kapitałowa i WSK "PZL-Mielec" S.A., a wcześniej Zakład Lotniczy "PZL-Mielec" Sp. z o.o. poniosły stratę. Na wynik finansowy grupy decydujący wpływ miały straty poniesione przez te dwa podmioty. Razem strata w 1997 r. Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o. i WSK "PZL-Mielec" S.A. wyniosła

70 739 tys. zł. Wszystkie spółki stowarzyszone (4) na dzień 31 grudnia 1997 r. wykazały zysk netto, natomiast wśród 11 spółek zależnych zysk osiągnęły 4 spółki. Największą rentowność w 1997 r. wykazała Wytwórnia Zespołów Kooperacyjnych "PZL-Mielec" Sp. z o.o. (16,7% - przy zysku netto 2 298 tys. zł).

Przyczynami obniżenia wyniku finansowego WSK "PZL-Mielec" S.A., z zysku brutto w 1996 r. (w kwocie 1 406 tys. zł) do straty brutto w 1997 r. (w kwocie 17 451 tys. zł.), były:

- większy spadek przychodów ze sprzedaży (o 46 %) niż obniżenie kosztów działalności operacyjnej (26%); spowodowało to zwiększenie straty na sprzedaży z 7 353,9 tys. zł w 1996 r. do 10 442,4 tys. zł;
- mniejszy wzrost przychodów finansowych (o 82 %) niż kosztów finansowych (o 201%); spowodowało to obniżenie wyniku na działalności finansowej z zysku 1 579 tys. zł w 1996 r. do straty 15 940 tys. zł za 1997 r.

Bezpośrednio na ujemny wynik finansowy wpływ miało ograniczenie przychodów WSK "PZL-Mielec" S.A. będące wynikiem przekazywania działalności produkcyjnej i usługowej do tworzonych spółek, przy wysokich kosztach ponoszonych na utrzymanie zbędnego majątku. Ponadto WSK "PZL-Mielec" S.A. musiała utworzyć rezerwę finansową w kwocie 19 081,1 tys. zł na należności sporne z MON, z tytułu odmowy przez MON płatności za wykonane w latach 1995-1997 prace związane z samolotami I-22 i AN-28.

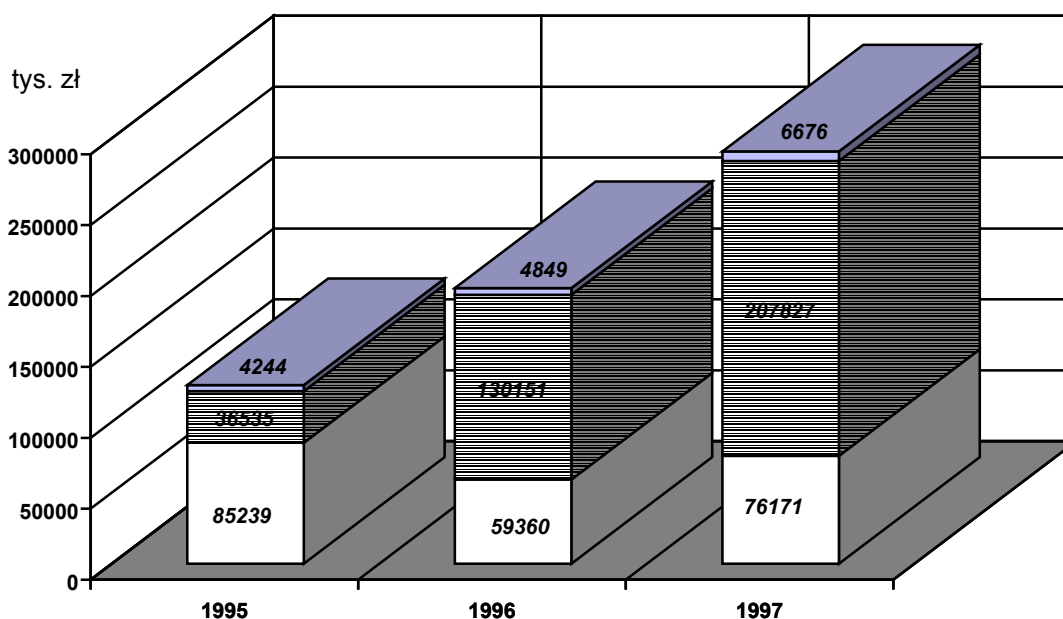
Przyczynami obniżenia wyniku finansowego Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" były:

- wzrost kosztów działalności operacyjnej w 1997 r. w porównaniu do 1996 r. o 0,8% (o 1 057,9 tys. zł) i obniżenie przychodów ze sprzedaży o 30,5 % (o 42 836,3 tys. zł);
- zwiększenie straty na działalności finansowej z 11 714 tys. zł do 16 842 tys. zł.

Na wynik finansowy miało wpływ niezrealizowanie sprzedaży samolotów M-18, M-28, M-26, M-20 (w 1997 r. nie zrealizowano sprzedaży na kwotę 63 253,3 tys. zł). Niepełna realizacja planu sprzedaży wiązała się z brakiem zamówień. Ponadto poniesiona strata wyniknęła z: przeszacowania wartości produkcji w toku, nierentownej sprzedaży samolotów M-28 do Wenezueli i USA (promocja wyrobów związana z wejściem na nowy rynek), utrzymywania nadwyżki zatrudnienia, utrzymywania rezerw na należności z MON i eksportowe, a także z wysokich kosztów finansowych kredytów oraz odsetek od wierzytelności.

Wartość zobowiązań grupy kapitałowej, WSK "PZL-Mielec" S.A. i Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o. na 31 grudnia 1997 r., została przedstawiona na wykresie:

Zobowiązania

□ WSK PZL-Mielec SA ▨ Zakład Lotniczy Sp. z oo ■ Pozostałe podmioty Grupy Kapitałowej

Według stanu na koniec 1997 r. głównymi pozycjami w zobowiązaniach były:

w WSK "PZL-Mielec" S.A. :

- zobowiązania długoterminowe w kwocie 34 450 tys. zł dotyczące rozłożonych na raty zaległych zobowiązań wobec ZUS,
- zobowiązania z tytułu dostaw i usług w kwocie 9 206 tys. zł (z tego 4 749 tys. zł wobec Zakładu im. Antonowa w Kijowie z tytułu korzystania ze znaku firmowego),
- zobowiązania z tytułu podatków w kwocie 8 318 tys. zł,
- zobowiązania z tytułu zapłaty za sporne wierzytelności (z MON) zakupione od Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" w wysokości 15 746 tys. zł,
- zobowiązania wobec firmy Grand Ltd⁴⁰ w kwocie 4 634,4 tys. zł powstałe z tytułu pobranych zaliczek na poczet sprzedaży spornych wierzytelności z MON. Zabezpieczeniem udzielonych przez Grand Ltd pożyczek były zastawy na udziałach WSK "PZL-Mielec" S.A. w innych spółkach. Ogółem łączna wartość zastawów wyniosła 70 431,6 tys. zł. Między innymi zastawiono 80 000 udziałów po 200 zł w Zakładzie Lotniczym "PZL-Mielec" Sp. z o.o., co spowodowało, że zastawnik posiada obecnie 26,16% głosów na Walnym Zgromadzeniu Wspólników.

w Zakładzie Lotniczym "PZL-Mielec" Sp. z o.o.:

- zobowiązania długoterminowe wynoszące 77 016 tys. zł. dotyczące kredytów,
- zobowiązania z tytułu dostaw i usług (38 402 tys. zł),
- zobowiązania z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne (10 732 tys. zł),
- zobowiązania z tytułu podatków (7 871 tys. zł).

Zła sytuacja finansowa Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o. spowodowała, że nie zrealizowano produkcji i sprzedaży samolotów oraz części zamiennych w 1997 r. o wartości 63 253,3 tys. zł (39 % planu produkcji). Na 1998 r. podpisano kontrakty o wartości 151 167,6 tys. zł, tj. 63,5 % założonego planu. Brak środków finansowych spowodował, że nie zamówiono materiałów i podzespołów do tej produkcji. W konsekwencji zachodziła obawa o niewywiązanie się Zakładu Lotniczego z podpisanych kontraktów i utratę rynków zbytu. Niewykonanie planu sprzedaży przez Zakład Lotniczy "PZL-Mielec" skutkowało również obniżeniem udziału sprzedaży innych podmiotów grupy dla Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o. Np. udział sprzedaży dla Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o. zmniejszył:

- Zakład Narzędziowy z 20,6% w 1996 r. do 4,8 % w 1997 r.,
- Wytwórnia Zespołów Kooperacyjnych z 30,4 % do 16,8 % w 1997 r.

Pogorszenie sytuacji finansowej Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o. skutkowało wzrostem należności spółek grupy kapitałowej z nim kooperujących.

Na przykład:

Należności Wytwórni Zespołów Kooperacyjnych od Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o. wzrosły z 7,8 tys. zł w 1996 r. do 2 081,3 tys. zł w 1997 r.

Należności Zakładu Transportu od Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o. wzrosły z 134,9 tys. zł w 1996 r. do 248,4 tys. zł w 1997 r.

Pogarszające się efekty działalności Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o. skutkowały konsekwencjami dla pozostałych spółek grupy kapitałowej. Powstały zatory płatnicze, należności odzyskiwane były niemal wyłącznie przez kompensaty, spółkom brak było środków na działalność bieżącą, co skutkowało utratą zdolności kredytowej.

Istotne ustalenia kontroli

Program restrukturyzacji na lata 1993-1999

Program restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego WSK "PZL-Mielec", który miał zostać wdrożony w latach 1993-1999 oraz biznes plany jego realizacji zostały opracowane w listopadzie 1993 r. przez Centrum Kooperacji Przemysłowej ICC Sp. z o.o. oraz specjalistów WSK "PZL-Mielec".

⁴⁰ Zakład Lotniczy WSK „PZL-Mielec” Sp. z o.o. współpracował z firmą Grand Ltd w ramach:

- umowy konsultingowej z dnia 14 lipca 1995 r. (umowa pozostawała w mocy do końca 1995 r.) - umowa dotyczyła usług konsultingowych wykonywanych przez Grand Ltd poza granicami Polski;
- umowy o współpracy z dnia 19 lutego 1996 r. zawartej na okres 5 lat - umowa dotyczyła kompleksowej obsługi prawnej i konsultingowej działalności gospodarczej Zakładu Lotniczego „PZL-Mielec” Sp. z o. o.

Program ten przewidywał działania restrukturyzacyjne w obszarze organizacyjno-majątkowym, zatrudnienia, finansowym i produktowym.

Wśród działań mających na celu restrukturyzację organizacyjno-majątkową plan zakładał:

- 1) przekształcenie przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną,
- 2) wydzielenie ze struktury przedsiębiorstwa maksymalnej liczby samodzielnych prawnie i zdolnych do działalności podmiotów gospodarczych, a następnie utworzenie grupy holdingowej z WSK "PZL-Mielec" S.A. jako jednostką dominującą,
- 3) udostępnienie terenu o powierzchni ok. 50 ha i obiektów o powierzchni ok. 115 000 m² dla utworzenia Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Restrukturyzacja finansowa opierać się miała na zawarciu ugody bankowej z wierzycielami i zamianie wierzytelności na akcje przedsiębiorstwa. Planowano, że w wyniku ugody bankowej zadłużenie WSK „PZL-Mielec” zmniejszyłoby się ze 188 620 tys. zł, do 43 165 tys. zł.

Program przewidywał, że podstawowym rodzajem działalności prowadzonej przez Zakład Lotniczy będzie produkcja lotnicza. W obszarze produkcji finalnej miały to być samoloty wojskowe oraz samoloty dla lotnictwa cywilnego (rolnicze, leśne). Uznano za właściwy rozwój produkcji kooperacyjnej, tzn. części do samolotów dla firm włoskich, francuskich i niemieckich.

Wydzielone z WSK "PZL-Mielec" spółki miały realizować produkcję pozalotniczą:

- silniki wysokoprężne, aparaturę wtryskową, pojazdy MELEX,
- przyrządy montażowe, obróbkowe i kontrolne na potrzeby WSK "PZL-Mielec",
- drzwi do samolotu Boeing,
- wytwarzanie energii elektrycznej i ciepłej (na potrzeby przedsiębiorstwa i miasta).

Program w założeniach przewidywał podjęcie ze strony rządu działań ułatwiających przeprowadzenie restrukturyzacji, w tym również udzielenie pomocy finansowej. Poza podjęciem uchwały przez Radę Ministrów o utworzeniu w regionie mieleckim specjalnej strefy ekonomicznej, przekształceniem WSK "PZL-Mielec" w spółkę akcyjną, program przewidywał:

- wprowadzenie rozwiązań umożliwiających przeprowadzenie restrukturyzacji zatrudnienia (przedłużenie okresu wypłacania zasiłków dla bezrobotnych o 6 miesięcy, wprowadzenie świadczeń przedemerytalnych);
- udzielenie poręczeń rządowych na kredyty zaciągane dla uruchomienia nowej produkcji (łącznie ok. 160 490 tys. zł, w tym 150 000 tys. zł na uruchomienie produkcji wagonów dla metra w Warszawie);
- objęcie przedsiębiorstwa preferencjami w uzyskaniu kredytów zagranicznych na restrukturyzację (przewidywany łączny koszt restrukturyzacji - 57 000 tys. USD);
- udzielenie przedsiębiorstwu pomocy finansowej ze środków budżetowych na prace badawczo-rozwojowe i produkcję wyrobów gotowych, w tym:
 - 1 150 tys. zł na program budowy samolotu AN-28 „Bryza”,
 - 1 940 tys. zł na prace badawczo-rozwojowe samolotu AN-28 (z KBN),
 - 4 230 tys. zł na modyfikację samolotu Iryda M-93 (z KBN),
- rozliczenie zobowiązań budżetowych w wysokości 54 200 tys. zł w ramach kompensaty strat WSK "PZL-Mielec" z tytułu zaangażowania środków w produkcji i zapasach materiałowych z tytułu przerwanych dostaw do b. ZSRR;
- pomoc w promocji wyrobów WSK "PZL-Mielec";
- zabezpieczenie środków dla MON na zakup samolotów (ogółem na sumę 79 900 tys. zł)

Ogółem program przewidywał pomoc finansową dla WSK "PZL-Mielec" na kwotę 222 010 tys. zł. Program miał zostać zrealizowany w latach 1993-1999.

Program restrukturyzacji WSK „PZL-Mielec” nie był zatwierdzony (przyjęty do realizacji) przez żaden organ władzy ustawodawczej lub wykonawczej. Do czasu przekształcenia WSK "PZL-Mielec" w spółkę akcyjną, realizację programu nadzorował Departament Spraw Obronnych w b. Ministerstwie Przemysłu i Handlu, później zaś Rada Nadzorcza spółki i Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy (na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy Skarb Państwa reprezentował do dnia 31 grudnia 1996 r. Minister Przemysłu i Handlu, a następnie Minister Skarbu Państwa⁴¹).

W kwietniu 1996 r. na wniosek organów spółki, firma Centrum Kooperacji Przemysłowej ICC Sp. z o.o. przygotowała opracowanie „System sterowania holdingiem WSK "PZL-Mielec" S.A.”, które aktualizowało program w zakresie zarządzania holdingiem.

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli program restrukturyzacji WSK „PZL-Mielec” oparty był na nierealnych założeniach. Zakładał m.in. uruchomienie nowej produkcji, przy znacznej zewnętrznej pomocy finansowej (np. wagonów dla Metra w Warszawie) w sytuacji gdy WSK „PZL-Mielec” nie miała zamówień na produkty.

Program przewidywał też pomoc finansową ze strony rządu dla WSK „PZL-Mielec” oraz przekazanie (przez

⁴¹ patrz: rozdział II.1 „charakterystyka stanu prawnego w zakresie kontrolowanej działalności” (str. 5)

rząd) środków dla innych podmiotów (np. MON) na zakup produktów w WSK „PZL-Mielec”, w sytuacji gdy nie był on, w żadnej formie, aprobowany przez organy państwowe.

Restrukturyzacja organizacyjno-majątkowa

Proces restrukturyzacji organizacyjno-majątkowej został zapoczątkowany przed przekształceniem przedsiębiorstwa państwowego w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa. Od 1990 r. WSK "PZL-Mielec" rozpoczęła wydzielanie działalności pomocniczej ze swojej struktury i przekazywanie jej do spółek w których posiadała udziały. Do końca 1993 r. część majątku WSK "PZL-Mielec" zostało przekazane do nowo utworzonych 12 spółek. Ogółem do tych podmiotów gospodarczych WSK "PZL-Mielec" wniosła majątek o wartości ok. 52 000 tys. zł. W 4, spośród omawianych spółek, WSK "PZL-Mielec" posiadała 100 % udziałów. W wyniku realizacji programu restrukturyzacji utworzonych zostało dalszych 19 podmiotów, do których WSK "PZL-Mielec" S.A. wniosła majątek o wartości około 211 260 tys. zł. Majątek o największej wartości WSK "PZL-Mielec" S.A. wniosła do Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o. (82 900 tys. zł) i PZL-Mielec Cargo Sp. z o.o. (45 985 tys. zł). Ogółem w ramach prowadzonej restrukturyzacji prawno-organizacyjnej w latach 1990-1997 utworzonych zostało 31 podmiotów gospodarczych, w których WSK "PZL-Mielec" S.A. posiadała akcje lub udziały. W ramach zawartej w 1994 r. ugody bankowej WSK "PZL-Mielec" S.A. przekazała wierzycielom część udziałów w ww. spółkach. W latach 1996-1997 WSK "PZL-Mielec" S.A. sprzedała wszystkie swoje udziały w czterech spółkach inwestorom, którzy zagwarantowali tym spółkom możliwość dalszego rozwoju. Natomiast w 1997 r. WSK "PZL-Mielec" S.A. przekazała Zakładowi Lotniczemu "PZL-Mielec" Sp. z o.o., celem wzmocnienia kapitałowego, posiadane udziały w 6 spółkach. Według stanu na 31 grudnia 1997 r. WSK "PZL-Mielec" S.A. posiadała akcje lub udziały w 16 spółkach, o wartości 150 525,1 tys. zł.

Równoległe z przekształceniami organizacyjnymi WSK "PZL-Mielec" S.A. zagospodarowała majątek trwały poprzez: przekazanie nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa, dokonanie darowizny na rzecz Gminy Miejskiej Mielec, przekazanie majątku zarządzającemu Specjalną Strefą Ekonomiczną (ARP S.A.). Sprzedawano także majątek obrotowy (zapasy materiałowe i produkcja w toku) oraz oddawano w leasing, dzierżawę i najem.

Na przykład:

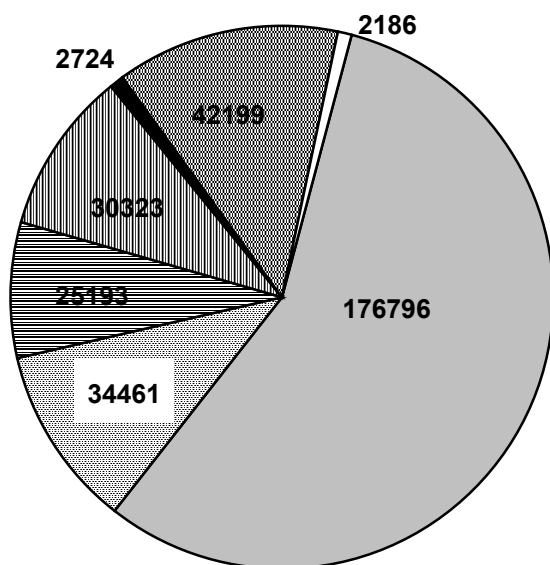
28 sierpnia 1996 r. WSK "PZL-Mielec" S.A. przekazała nieodpłatnie gminie Mielec nieruchomości - obiekty sportowe o wartości 702 tys. zł.

31 grudnia 1996 r. WSK "PZL-Mielec" S.A. przekazała gminie Mielec wyodrębnione części przedsiębiorstwa o łącznej wartości 4 743 481 zł w zamian za umorzenie części zobowiązań spółki wobec gminy z tytułu podatku od nieruchomości z lat poprzednich i 1996 r.

16 kwietnia 1996 r. WSK "PZL-Mielec" S.A. sprzedała Hotel Jubilat w Mielcu firmie Turbo A-V za kwotę 500 tys. zł.

Na wykresie przedstawione zostały efekty osiągnięte przez WSK "PZL-Mielec" S.A. w latach 1993 - 1997 w wyniku zagospodarowania majątku.

Efekty zagospodarowania majątku w latach 1993-1997 [w tys. zł]

- Majątek przekazany do nowo utworzonych spółek
- ▨ Podwyższenie kapitału zakładowego spółek
- ▤ Zbycie nieruchomości
- ▦ Darowizny*
- Sprzedaż zbędnych maszyn
- ▨ Sprzedaż materiałów i zapasów
- Najem, dzierżawa, leasing

* dotyczy przekazania nieruchomości gminie Mielec i ARP S.A.

WSK "PZL-Mielec" S.A. posiada obecnie następujące nieruchomości: budynek administracyjny, stadion sportowy i strzelnicę, dwie działki na terenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz działki poza strefą. Wg stanu na 31 grudnia 1997 r. WSK "PZL-Mielec" S.A. dysponowała majątkiem trwałym o wartości 169 433,8 tys. zł (w tym nieruchomości o wartości 2 943 tys. zł) i majątkiem obrotowym o wartości 15 022,4 tys. zł.

Restrukturyzacja finansowa

Zobowiązania wobec budżetu państwa

W dniu 11 marca 1994 r. WSK "PZL-Mielec" S.A. zawarła ugodę bankową z Bankiem Depozytowo-Kredytowym w Lublinie S.A. Oddział w Mielcu⁴² jako prowadzącym bankowe postępowanie ugodowe oraz pozostałymi wierzycielami. Działania związane z tworzeniem spółek prawa handlowego z wykorzystaniem majątku WSK "PZL-Mielec" S.A. zawarte w ugodzie bankowej były zgodne z określonymi w „Programie restrukturyzacji”.

Ugodą bankową objęto wierzytelności wg stanu na dzień 30 września 1993 r., które wyniosły 187 695,8 tys. zł. W tym:

- 47 009 tys. zł wierzytelność Ministerstwa Finansów z tytułu poręczonego kredytu;
- 13 244,4 tys. zł wierzytelność Urzędu Skarbowego w Mielcu z tytułu zaległych podatków od płac, dochodowego, VAT oraz dywidendy;
- 1 295 tys. zł wierzytelność Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie i 35,3 tys. zł wierzytelność Państwowego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska.

Ogółem, na mocy ugody bankowej, umorzone zostały zobowiązania na sumę 148 627 tys. zł.

Wypełniając warunki ugody bankowej Minister Finansów umorzył 80% kwoty należności w wysokości 37 607,2 tys. zł, natomiast WSK "PZL-Mielec" S.A. spłaciła pozostałą część należności w wysokości 9 401,8 tys. zł.

Z tytułu zaległych podatków na mocy ugody bankowej Urząd Skarbowy w Mielcu umorzył wierzytelności w wysokości 10 595,5 tys. zł (80% wierzytelności). Część kwoty (w wysokości 2 649 tys. zł), którą WSK "PZL-Mielec" S.A. obowiązana była spłacić Urzędowi Skarbowemu w Mielcu, spółka uregulowała posiadanymi udziałami innych spółek (1 589 tys. zł). Następnie WSK "PZL-Mielec" S.A. zapłaciła przelewem pierwszą ratę zobowiązania (pozostałych wierzytelności) w wysokości 211,9 tys. zł, natomiast pozostałe trzy raty w łącznej

⁴² Ustawa z dnia 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków (Dz.U. Nr 18, poz. 82, zmiana wynikająca z Dz. U. z 1996 r. Nr 52, poz. 235, zm.: Dz.U. z 1996 r. Nr 118, poz. 561, Nr 106, poz. 496 i z 1997 r. Nr 98, poz. 603)

kwocie 847,6 tys. zł zostały umorzone przez Urząd Skarbowy w Mielcu (decyzja US. V-820/3/95 z dnia 14 grudnia 1995 r.). Decyzja Urzędu Skarbowego w Mielcu dotyczyła umorzenia zobowiązań objętych ugodą bankową w zakresie:

- podatku od płac wraz z odsetkami za zwłokę,
- podatku obrotowego wraz z odsetkami za zwłokę,
- dywidendy wraz z odsetkami za zwłokę,
- podatku od towarów i usług wraz z odsetkami za zwłokę

Ponadto tą samą decyzją Urząd Skarbowy w Mielcu umorzył zobowiązania WSK „PZL-Mielec” S.A., nie objęte bankowym postępowaniem ugodowym, w wysokości 18 777,5 tys. zł. Umorzenie dotyczyło:

- dywidendy za okres 01.10.1993 - 30.06.1994 r. 1 207,0 tys. zł,
- odsetek za zwłokę 1 305,1 tys. zł,
- odsetek od kapitału w jednoosobowych spółkach Skarbu Państwa 572,2 tys. zł,
- odsetek za zwłokę 189,5 tys. zł,
- podatku od wzrostu wynagrodzeń 1 197,3 tys. zł,
- odsetek za zwłokę 945,3 tys. zł,
- odsetek za zwłokę od podatku dochodowego od osób fizycznych wg stanu na 24.11.1995 r. 13 361,0 tys. zł.

Decyzję Urząd Skarbowy uzasadnił: „Podjęmując niniejszą decyzję Urząd wziął pod uwagę argumenty przedstawione we wniosku Spółki z dn. 24 listopada 1995 r. w związku z pismem Ministra Finansów znak GN BL-032/22b/95 dotyczącym umorzenia zobowiązań WSK „PZL-Mielec” S.A. wobec Skarbu Państwa w związku z przejęciem przez Agencję Rozwoju Przemysłu S.A. w Warszawie gruntów znajdujących się w granicach specjalnej strefy ekonomicznej w Mielcu w użytkowanie wieczyste jak również przejęcia na własność majątku z nim związanego. Łączna wartość przejętego przez ARP S.A. w Warszawie majątku na podstawie umowy darowizny podpisanej w dniu 24.11.1995 r. pomiędzy ARP S.A., a WSK „PZL-Mielec” S.A. wynosi 19 624 325,15 zł.

Wzięto również pod uwagę społeczno-gospodarcze warunki regionu mieleckiego, będącego regionem strukturalnego bezrobocia oraz realne szanse wyjścia z zapaści finansowej WSK „PZL-Mielec” S.A.”

Decyzję Urząd Skarbowy w Mielcu wydał na podstawie art. 31 ustawy z dnia 19 grudnia 1980 r. o zobowiązaniach podatkowych⁴³ oraz § 5 ust. 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 9 stycznia 1995 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o zobowiązaniach podatkowych⁴⁴ i art. 104 k.p.a.⁴⁵

W dniu 7 września 1995 r. Podsekretarz Stanu w b. Ministerstwie Przemysłu i Handlu przekazał pismo (bez numeru) do Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Finansów, w którym poinformował, że „Specjalna strefa ekonomiczna w Mielcu została ustanowiona na gruntach będących własnością Skarbu Państwa, które w dniu wejścia rozporządzenia⁴⁶, mają być częściowo w użytkowaniu wieczystym ARP S.A. oraz częściowo w użytkowaniu wieczystym dotychczas działających na tym terenie podmiotów gospodarczych. Z gruntami, które zamierza przejąć ARP S.A. w wieczyste użytkowanie, związane są na trwale budynki i budowle. Planowane jest również przejęcie przez zarządzającego urządzeń infrastruktury istniejącej na terenie strefy. Łączna wartość majątku przejętego przez ARP S.A. będzie wynosiła 39 926 294 zł(...) W celu przejęcia przez ARP S.A. majątku o w/w wartości, wobec braku w Agencji wolnych środków, możliwe są do wykorzystania dwa źródła jego sfinansowania:

1. umorzenie zobowiązań WSK „PZL-Mielec” wobec Skarbu Państwa (...)

2. zwolnienie WSK „PZL-Mielec” S.A. z istniejących i przyszłych zobowiązań wobec ARP S.A. wynikających z tytułu umowy pożyczki Nr 61/7/95 zawartej z WSK „PZL-Mielec” S.A. w dniu 20.02.1995 r. na sumę 15 660 000 zł powiększoną o należne odsetki⁴⁷.

Wobec konieczności przejęcia przez ARP S.A. gruntów znajdujących się w granicach strefy w użytkowanie wieczyste oraz przejęcia na własność majątku z nim związanego do dnia wejścia w życie rozporządzenia RM uprzejmie proszę o podjęcie decyzji dotyczącej umorzenia zobowiązań WSK „PZL-

⁴³ tekst jednolity: Dz. U. z 1993 r. Nr 108, poz. 486, zm. Dz. U. z 1993 r. Nr 134, poz. 646, z 1995 r. Nr 5, poz. 25, Nr 85, poz. 426, z 1996 r. Nr 75, poz. 357 i z 1997 r. Nr 121, poz. 770, Nr 140, poz. 939. Ustawa utraciła moc obowiązującą z dniem 31 grudnia 1997 r. - art. 343 par. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Dz. U. z 1997 r. Nr 137, poz. 926 ze zm.

⁴⁴ Dz. U. Nr 7, poz. 33

⁴⁵ Kodeks Postępowania Administracyjnego

⁴⁶ chodzi o Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 września 1995 r. w sprawie ustanowienia Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Mielcu, w którym ARP S.A. ustanowiona została zarządzającym strefą (Dz. U. Nr 107, poz., 726, zmiany: Dz. U. z 1997 r. Nr 120, poz. 757 i Nr 135, poz. 914) - przypis NIK

⁴⁷ Umowa dotyczyła pożyczki ze środków EFSAL na wsparcie procesów restrukturyzacji WSK „PZL-Mielec” S.A. - zagadnienie to zostanie omówione w rozdziale „pożyczka ze środków budżetowych” na str. 20 i nast.) - przypis NIK.

Mielec” wobec Skarbu Państwa w wysokości pozwalającej na częściowe sfinansowanie tego przejęcia.”

Minister Przemysłu i Handlu pełnił w tym czasie funkcje właścicielskie zarówno wobec Agencji Rozwoju Przemysłu S.A., jak i WSK "PZL-Mielec" S.A.

Dnia 19 września 1995 r. do Dyrektora Izby Skarbowej w Rzeszowie skierowane zostało pismo Ministra Finansów (GN.BL-032/22b/95) W piśmie tym Minister Finansów „uznał za zasadne umorzenie zobowiązań WSK „PZL-Mielec” S.A. z tytułu:

- odsetek za zwłokę należnych od podatku dochodowego od osób fizycznych (z wyłączeniem należności głównej),
- dywidendy,
- oprocentowania kapitału,
- podatku od ponadnormatywnych wynagrodzeń,
- zobowiązań z ugody bankowej:
 - w podatku od płac,
 - w podatku obrotowym,
 - dywidendy,
 - podatku od towarów i usług.

Umorzenie zaległych zobowiązań wraz z należnymi od nich odsetkami w kwocie stanowiącej równowartość przedmiotu darowizny, nie wyższej jednak od ich wielkości na dzień darowizny, powinno nastąpić po zawarciu przez WSK "PZL-Mielec" S.A. umowy darowizny na rzecz Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. gruntów, prawa wieczystego użytkowania, budynków i budowli położonych na terenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Mielcu.” Do pisma Minister Finansów dołączył, cytowane powyżej, pismo Podsekretarza Stanu w MPiH.

Umowa darowizny podpisana została w dniu 24 listopada 1995 r. Wartość darowanego majątku wyniosła 19 624,3 tys. zł. Urząd Skarbowy w Mielcu decyzją z dnia 14 grudnia 1995 r. umorzył zobowiązania WSK „PZL-Mielec” S.A. w łącznej wysokości 19 625,2 tys. zł.

Jednocześnie w dniu 19 września 1995 r. WSK „PZL-Mielec” S.A. zwróciła się do Wicepremiera-Ministra Finansów o „Zaliczenie w całości zobowiązań wobec Skarbu Państwa w zamian za przekazanie praw własności majątku SSE Agencji Rozwoju Przemysłu” Pismo to z adnotacją „prośba o propozycje pozytywnych rozwiązań” wicepremier przekazał Podsekretarzowi Stanu w Ministerstwie Finansów. W odpowiedzi z dnia 26 października 1995 r. (GN.BL-4532/47/95) wyjaśnił on Wicedyrektorowi Gabinetu Wicepremiera - Ministra Finansów o sposobie umorzenia zobowiązań WSK "PZL-Mielec" S.A. co następuje:

„Kwestia zadłużenia wobec Skarbu Państwa Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego w Mielcu została rozstrzygnięta, na wniosek Ministra Przemysłu i Handlu, przed ustanowieniem specjalnej strefy ekonomicznej w Mielcu.

W piśmie Sekretarza Stanu (...) ⁴⁸ z dnia 19 września 1995 r. skierowanym do Dyrektora Izby Skarbowej w Rzeszowie zawarte zostało zalecenie umorzenia zaległości podatkowych, w tym odsetek za zwłokę należnych od podatku dochodowego od osób fizycznych, jednak z wyłączeniem należności głównej. W piśmie tym postawiono warunek, że umorzenie zaległych zobowiązań wraz z należnymi od nich odsetkami w kwocie stanowiącej równowartość przedmiotu darowizny, nie wyższej jednak od ich wielkości na dzień darowizny, powinno nastąpić po zawarciu przez WSK PZL Mielec S.A. umowy darowizny na rzecz Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. gruntów, prawa użytkowania wieczystego, budynków i budowli położonych na obszarze specjalnej strefy ekonomicznej w Mielcu. Niezależnie od tego ustalono, że spłaty należności głównej z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych dokona WSK Mielec ze środków budżetowych EFSAL otrzymanych w formie pożyczki z Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. w zamian za przekazane jej mienie.

W przedstawionej sytuacji uważam, że nadesłany przez WSK „PZL Mielec” S.A. wniosek o umorzenie zaległości podatkowych nie wymaga uwzględnienia.”

Powyższe pismo w odpisie skierowano do wiadomości WSK „PZL-Mielec” S.A. Z ustaleń kontroli wynika, że przekazanie pisma do WSK „PZL-Mielec” S.A. nastąpiło z polecenia Sekretariatu Wicepremiera - Ministra Finansów.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli działania Ministra Finansów polegające na przekazaniu Dyrektorowi Izby Skarbowej w Rzeszowie pisemnego zalecenia umorzenia zobowiązań WSK „PZL-Mielec” S.A., zostały podjęte bez podstawy prawnej i naruszały wyrażoną w art. 6 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadę

⁴⁸ w Ministerstwie Finansów - przypis NIK

praworządności działania organów administracji państwowej. Pisemne zalecenie Ministra Finansów ograniczało więc kompetencje organu podatkowego, a w szczególności uprawnienie przewidziane w art. 31 ust. 1 obowiązującej wówczas ustawy o zobowiązaniach podatkowych, a dotyczące możliwości umarzania w określonych wypadkach zaległości podatkowych lub odsetek. Działania Ministra Finansów w formie pism zalecających organom podatkowym wydanie decyzji o określonej przez siebie treści stanowi również naruszenie przepisów zawartych w art. 7, 15 i 20 Kodeksu postępowania administracyjnego dotyczących: strzeżenia praworządności, zasady dwuinstancyjności i zasady właściwości rzeczowej.

W ocenie NIK bezprawne było również ww. zalecenie uzależniające umorzenie zaległych zobowiązań WSK „PZL-Mielec” S.A. w wysokości 19 625,1 tys. zł od uprzedniej darowizny na rzecz ARP S.A. majątku trwałego o wartości nie niższej niż wielkość zobowiązań na dzień darowizny. W ówczesnie obowiązującej ustawie o zobowiązaniach podatkowych brak było uregulowań prawnych, które pozwoliłyby na uzależnienie umorzenia zobowiązań podatkowych od spełnienia warunków wstępnych. Jakkolwiek właścicielem Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. jest Skarb Państwa, to jednak ARP S.A. i Skarb Państwa są odrębnymi osobami prawnymi. Decyzja Urzędu Skarbowego w Mielcu, posiłkująca się w uzasadnieniu pisemnym zaleceniem Ministra Finansów w konsekwencji przysporzyła korzyści odrębnej osobie prawnej, a nie Skarbowi Państwa.

Ponadto Najwyższa Izba Kontroli uważa, że decyzja Urzędu Skarbowego w Mielcu w części dotyczącej umorzenia odsetek za zwłokę od podatku dochodowego od osób fizycznych w kwocie 13 361 tys. zł naruszała przepis art. 31 ust. 1 ustawy o zobowiązaniach podatkowych. Ustawa bowiem pozwalała Ministrowi Finansów lub organom podatkowym na umarzanie zaległości podatkowych lub odsetek podatnikom. WSK „PZL-Mielec” S.A. nie była podatnikiem lecz płatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych i w związku z przytoczonym powyżej art. 31 ustawy, Urząd Skarbowy nie mógł umorzyć odsetek od tej należności.

W generalnej ocenie, zdaniem Najwyższej Izby Kontroli, nie można opisanym działaniom odmówić celowości z punktu widzenia efektywności wykorzystania majątku będącego własnością Skarbu Państwa. Nieruchomości, które dla WSK „PZL-Mielec” S.A. stanowiły zbędny majątek i którego kosztów utrzymania nie była w stanie ponieść, przejęła Agencja Rozwoju Przemysłu -zarządzająca Specjalna Strefą Ekonomiczną i przekazała je do Strefy.

Z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska, na mocy ugody bankowej, Urząd Wojewódzki w Rzeszowie umorzył kwotę 1 036 tys. zł (80% zadłużenia), natomiast Państwowy Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie 21,2 tys. zł (60 % zadłużenia).

Realizując warunki ugody bankowej WSK "PZL-Mielec" S.A. zawarł umowy z 90 wierzycielami, zgodnie z którymi wierzyciele objęli udziały w 8 spółkach należących do WSK "PZL-Mielec" S.A. Ogółem wierzyciele objęli 105 780 udziałów o wartości 21 156 tys. zł. Jeden wierzyciel zrezygnował z objęcia udziałów. W lutym 1997 r. Zarząd WSK "PZL-Mielec" S.A. złożył oświadczenie o wykonaniu postanowień ugody bankowej. Wniosek został uwzględniony i Bank Depozytowo-Kredytowy S.A. podjął w dniu 25 marca 1997 r. uchwałę o zakończeniu bankowego postępowania ugodowego w stosunku do WSK "PZL-Mielec" S.A. Ogółem na mocy ugody bankowej budżet państwa umorzył WSK "PZL-Mielec" S.A. wierzytelności:

wierzyciel	wartość [tys. zł]
Minister Finansów	37 607
Urząd Skarbowy w Mielcu	10 596
Urząd Wojewódzki w Rzeszowie	1 036
Państwowy Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie.	21
Razem	49 260

Ponadto Urząd Skarbowy w Mielcu umorzył WSK "PZL-Mielec" S.A. wierzytelności na sumę 19 625 tys. zł. Ogółem wartość umorzonych przez budżet wierzytelności wyniosła 68 885 tys. zł.

Zobowiązania wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Na koniec 1994 r. zobowiązania WSK "PZL-Mielec" S.A. wobec ZUS wynosiły 42 752 tys. zł. W latach 1994-1995 WSK "PZL-Mielec" S.A. zawarła z Oddziałem ZUS w Rzeszowie trzy porozumienia w sprawie spłaty zadłużenia z tytułu niezapłaconych składek. Dwa z nich (z 23 września 1994 r. i z 17 stycznia 1995 r.) ZUS zerwał z powodu niepłacenia przez WSK "PZL-Mielec" S.A. uzgodnionych porozumieniami rat. Natomiast trzecia umowa z 9 czerwca 1995 r. na spłatę w układzie ratalnym kwoty 50 622 tys. zł była realizowana.

Na podstawie art. 14 ust. 1 Ustawy budżetowej na 1995 r.⁴⁹ WSK "PZL-Mielec" S.A. nabyła prawo do ubiegania się o przyznanie dotacji na restrukturyzację zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne. Wysokość dotacji była uzależniona od wielkości zadłużenia wobec ZUS na dzień uprawomocnienia się ugody bankowej i warunków ugody bankowej i nie mogła przekroczyć 50% zadłużenia wobec ZUS.

Na dzień 16 maja 1994 r. (data uprawomocnienia ugody bankowej) zadłużenie WSK "PZL-Mielec" S.A. wobec ZUS wyniosło 30 053 tys. zł. WSK "PZL-Mielec" S.A. wnioskowała o przyznanie dotacji w wysokości 15 026,5 tys. zł. Dnia 8 listopada 1995 r. Minister Finansów przyznał WSK "PZL-Mielec" S.A. dotację na restrukturyzację zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne we wnioskowanej wysokości (15 026,5 tys. zł), a więc maksymalną jaką mógł udzielić. Od stycznia 1996 r. WSK "PZL-Mielec" S.A. realizuje kolejne, zawierane z Oddziałem ZUS w Rzeszowie umowy dotyczące układu ratalnego spłat zadłużenia. Według stanu na dzień 11 lutego 1998 r. WSK "PZL-Mielec" S.A. nie zalega z zapłatą bieżących składek na ZUS i reguluje należności za okres od października 1992 r. do kwietnia 1995 r., zgodnie z negocjowanymi co pół roku warunkami układu ratalnego.

Zobowiązania wobec PFRON

Na wniosek WSK "PZL-Mielec" S.A. Prezes PFRON decyzją z dnia 18 listopada 1997 r. umorzył:

- część (80%) należności głównej za okres od października 1993 r. do lipca 1997 r. w wysokości 1 549 tys. zł,
- część (31%) odsetek za ten sam okres w wysokości 861,2 tys. zł,
- zaniechał ustalenia i poboru wpłat z tytułu zatrudniania uczniów za okres X-XII 1997 r.,
- odroczył termin płatności pozostałej kwoty należności głównej (172,1 tys. zł) do 31 grudnia 1997 r.

Restrukturyzacja zatrudnienia

Dnia 29 sierpnia 1994 r. WSK "PZL-Mielec" S.A. złożyła wniosek o udzielenie pomocy finansowej ze środków EFSAL w postaci dotacji na restrukturyzację zatrudnienia w wysokości 8 316,6 tys. zł. z przeznaczeniem na odpłaty dla zwalnianych pracowników. Uchwałą Nr 112/94 z dnia 28 grudnia 1994 r. w sprawie udzielenia pomocy ze środków budżetowych na wsparcie restrukturyzacji i osłony likwidacji przedsiębiorstw Rada Ministrów⁵⁰ przyznała WSK "PZL-Mielec" S.A. dotację w wysokości 2 990 tys. zł. Środki na ten cel zostały przekazane WSK "PZL-Mielec" S.A. 30 grudnia 1994 r., a rozliczenie dotacji WSK "PZL-Mielec" S.A. powinna przedstawić Ministrowi Przemysłu i Handlu do 31 stycznia 1995 r.

Dnia 31 stycznia 1995 r. WSK "PZL-Mielec" S.A. poinformowała, że w 1994 r. zostało zwolnionych 1 025 pracowników, a łączny koszt zwolnień wyniósł 2 398,7 tys. zł. Proces restrukturyzacji zatrudnienia został przesunięty na I kwartał 1995 r. Rozliczenie dotacji WSK "PZL-Mielec" S.A. przedstawiła dopiero 5 września 1995 r. z powodu przedłużającego się procesu zwolnień. WSK "PZL-Mielec" S.A. wykazała, że w 1994 i 1995 r. zwolniła 1 226 pracowników, ponosząc koszty w wysokości 3 033,5 tys. zł.

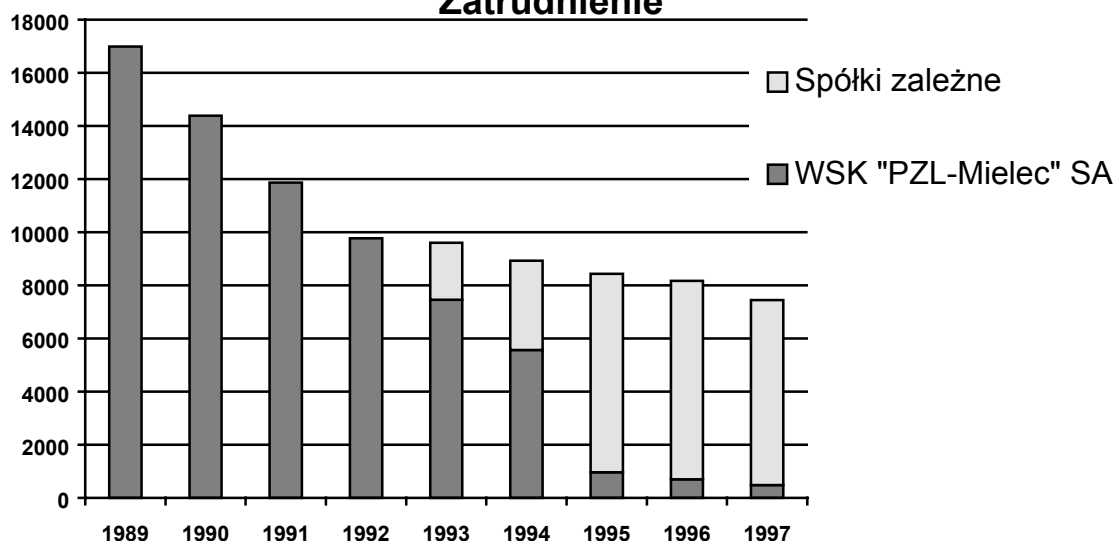
W 1997 r. kontrola Urzędu Kontroli Skarbowej ujawniła, że część przyznanej dotacji w wysokości 582,4 tys. zł została wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem. Na kwotę tę złożyły się dokonane przez WSK "PZL-Mielec" S.A. wypłaty m. in. zasiłków chorobowych i składek ZUS. Kwotę tę Ministerstwo Finansów poleciło zwrócić na rachunek budżetu. WSK "PZL-Mielec" S.A. nie zwróciła tej kwoty, a 17 grudnia 1997 r. przedstawiła rozliczenie 747,4 tys. zł odpłat dla pracowników zwalnianych w okresie od 1 sierpnia 1995 do 15 grudnia 1997 r. z prośbą o włączenie tej kwoty do rozliczenia przyznanej dotacji. Ministerstwo Finansów pismem z dnia 9 stycznia 1998 r. ponownie zażądało wpłaty tej kwoty na rachunek budżetu. W wyniku kontroli NIK ustalono, że koszty odpłat dla zwolnionych pracowników wyniosły w latach 1994-1997 3 715 tys. zł. Środkami dotacji pokryto wypłatę odpłat w wysokości 2 990 tys. zł, a ze środków własnych 725,1 tys. zł. Rozliczenie to, wraz z wnioskiem o włączenie ww. kwoty do rozliczenia, zostało przesłane 3 marca 1998 r. do Ministerstwa Finansów. W wyniku działań restrukturyzacyjnych prowadzonych od 1993 r. poziom zatrudnienia w WSK "PZL-Mielec" S.A. obniżył się. W 1989 r. w WSK "PZL-Mielec" zatrudnionych było ogółem 16 985 osób. Na koniec 1992 r. liczba zatrudnionych wynosiła 9 774 osoby. W tym okresie (lata 1990-1992) spadek zatrudnienia był wynikiem zwolnień grupowych. W 1993 r. rozpoczynały działalność spółki powstałe na bazie majątku WSK "PZL-Mielec". Proces zwolnień grupowych uległ zahamowaniu dzięki zatrudnianiu w nich byłych pracowników WSK "PZL-Mielec" i zwiększeniu sprzedaży przez te spółki. Na koniec 1993 r. W WSK "PZL-Mielec" zatrudniano 7 463 pracowników, a w pozostałych spółkach zależnych 2 145 pracowników. Proces restrukturyzacji spowodował, że na koniec grudnia 1997 r. w spółkach zależnych zatrudnionych było 6 956 osób, a w WSK "PZL-Mielec" S.A. zatrudnionych było 485 osób (bez osób na urloпах wychowawczych i bezpłatnych oraz młodocianych uczniów).

⁴⁹ Ustawa budżetowa na rok 1995 z dnia 30 grudnia 1994 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 27, poz. 141, zmiana wynikająca z Dz.U. z 1996 r. Nr 52, poz. 237).

⁵⁰ niepublikowana

liczba zatrudnionych

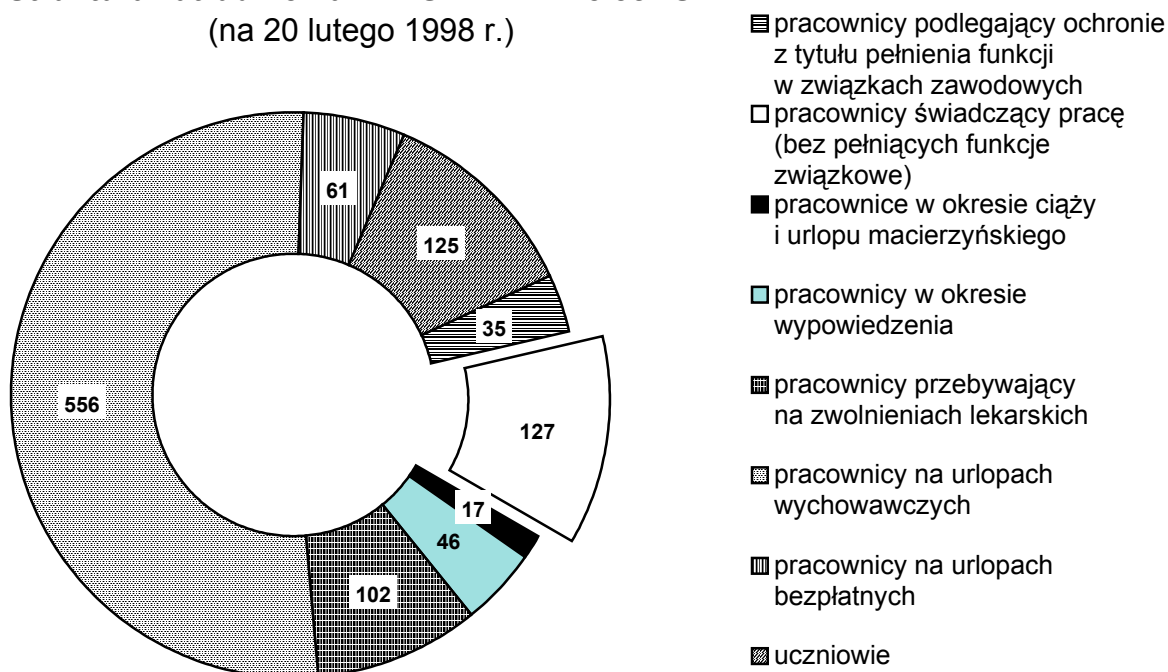
Zatrudnienie

Ponadto, uwzględniając, że umowy o pracę z WSK "PZL-Mielec" S.A. mieli pracownicy przebywający na urloпах wychowawczych, bezpłatnych oraz młodociani uczniowie, to WSK "PZL-Mielec" S.A., według stanu na 20 lutego 1998 r. posiadało 1 069 pracowników. Strukturę zatrudnienia na ten dzień przedstawia wykres:

Struktura zatrudnienia w WSK "PZL-Mielec" SA

(na 20 lutego 1998 r.)

Skalę problemu osób nie świadczących pracy ilustrują koszty ponoszone przez WSK "PZL-Mielec" S.A. Średni miesięczny koszt utrzymania zatrudnionych w WSK "PZL-Mielec" S.A. wg stanu na dzień 20 lutego 1998 r. wyniósł 690,2 tys. zł, w tym dla faktycznie świadczących pracę w tym dniu 281,2 tys. zł (127 osób), co stanowi 40,7% kosztu utrzymania zatrudnienia. Koszt utrzymania osób pozostających w stosunku pracy, a nie świadczących pracy wynosił 409 tys. zł (tj. 59,3% całości kosztów zatrudnienia).

Przedstawiona struktura i wielkość zatrudnienia w WSK „PZL-Mielec” S.A. była wynikiem działań restrukturyzacyjnych polegających na tworzeniu nowych podmiotów gospodarczych do których WSK „PZL-Mielec” S.A. wносиła majątek. Pracownicy WSK „PZL-Mielec” S.A., którzy nie znaleźli zatrudnienia w nowo tworzonych podmiotach pozostali dalej pracownikami WSK „PZL-Mielec” S.A.

Zakład Lotniczy "PZL-Mielec" Sp. z o.o., zatrudniał więcej pracowników niż wynikałoby to z zakładanego planu produkcji i sprzedaży wyrobów na lata 1995 - 1997, a w 1997 r. dodatkowo również z powodu braku środków na

realizację zaplanowanej produkcji. W 1995 r. nadwyżka wynosiła 136 osób, przy planowanym zatrudnieniu 2 964 osób, natomiast w 1996 r. nadwyżka wynosiła 163 osoby wobec planowanych 2 982 zatrudnionych. Ogółem w 1997 r. Zakład Lotniczy "PZL-Mielec" Sp. z o.o. zatrudniał o 796 osób więcej (26 % ogółu zatrudnionych) niż wynikałoby to z potrzeb prowadzonej produkcji (w tym: 269 osób więcej niż wynikałoby to z planu produkcji i 527 osób z powodu brak środków potrzebnych do rozpoczęcia planowanej produkcji). Na 1998 r. planowane były dalsze zwolnienia, których koszty będą wynosić ok. 1 100 tys. zł. Zakład Lotniczy "PZL-Mielec" Sp. z o.o. do czasu zakończenia kontroli nie wypłacił odpraw na sumę 1 175,7 tys. zł z powodu braku środków.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie przedłużający się proces restrukturyzacji zatrudnienia w Zakładzie Lotniczym "PZL-Mielec" Sp. z o.o. Utrzymywanie nadmiernego zatrudnienia w stosunku do planowanej i prowadzonej produkcji powoduje wzrost kosztów wytwarzania, niekonkurencyjność wyrobów i pogarsza sytuację finansową zakładu. Ponadto Najwyższa Izba Kontroli podkreśla, że niewypłacenie odpraw zwolnionym pracownikom jest niezgodne z ustawą z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz zmianie niektórych ustaw⁵¹. Art. 8 stanowi, że pracownikowi, z którym został rozwiązany stosunek pracy z przyczyn określonych w art. 1 ustawy przysługuje odprawa pieniężna.

Restrukturyzacja produktowa

Pożyczka ze środków budżetowych

Dnia 29 sierpnia 1994 r. WSK "PZL-Mielec" S.A. złożyła wniosek o udzielenie pożyczki ze środków EFSAL w wysokości 15 660 tys. zł na modernizację lotniczej bazy wytwórczej. Modernizowanie lotniczej bazy wytwórczej wynikało z „Programu restrukturyzacji” i miało służyć szybkiemu unowocześnieniu procesów produkcyjnych, które pozwoliłoby na zwiększenie i poprawienie jakości produkcji przy zmniejszeniu kosztów wytwarzania. Łączny koszt zadań inwestycyjnych określono we wniosku na 25 610 tys. zł. Pomoc ze środków EFSAL pokryć miała 61% zakładanych kosztów.

Rada Ministrów⁵² udzieliła pożyczki we wnioskowanej wysokości na modernizację bazy lotniczej WSK "PZL-Mielec" S.A. Pożyczka miała zostać udzielona w trzech transzach. Oprocentowanie pożyczki ustalono na 0,5 stopy kredytu refinansowego, okres karencji w spłacie kapitału i odsetek miał wynieść jeden rok, a spłata pożyczki powinna nastąpić w okresie pięciu lat po upływie karencji. Umowę pożyczki, na warunkach określonych w uchwale, WSK "PZL-Mielec" S.A. miała podpisać z Agencją Rozwoju Przemysłu S.A. Umowa pożyczki Nr 61/7/95 zawarta z ARP S.A. dnia 20 lutego 1995 r. przewidywała przekazanie środków WSK "PZL-Mielec" S.A. w trzech transzach:

- pierwsza transza w kwocie 5 380 tys. zł po spełnieniu warunków zabezpieczenia określonych w umowie,
- druga transza w kwocie 2 770 tys. zł do dnia 31 maja 1995 r., po pozytywnej ocenie wykorzystania środków przekazanych w pierwszej transzy oraz złożenia stosownych zabezpieczeń,
- trzecia transza w kwocie 7 510 tys. zł do dnia 31 lipca 1995 r., po pozytywnej ocenie wykorzystania środków przekazanych w drugiej transzy oraz złożenia stosownych zabezpieczeń.

Do umowy pożyczki został dołączony harmonogram realizacji zadań.

Pierwszą transzę pożyczki w wysokości 5 380 tys. zł ARP S.A. przekazała 1 marca 1995 r., a zadania określone harmonogramem miały zostać wykonane do 31 maja 1995 r. Do tego czasu WSK "PZL-Mielec" S.A. zrealizowała zadania na kwotę 1 145,8 tys. zł, czyli wydatkowała tylko 21,3 % środków. Ostatecznego rozliczenia środków I transzy WSK "PZL-Mielec" S.A. dokonała dopiero 15 listopada 1995 r. Zgodnie z przedstawionym sprawozdaniem WSK "PZL-Mielec" S.A. wydatkowała 99,5 % środków I transzy pożyczki (wynoszącej 5 380 tys. zł). Do sprawozdania, zgodnie z umową pożyczki, załączona została opinia biegłego ds. budowlanych stwierdzająca, że środki I transzy wykorzystane zostały w całości zgodnie z przeznaczeniem określonym umową pożyczki. Jednak zaawansowanie wykonania poszczególnych zadań odbiegało od przyjętych w harmonogramie.

Na przykład:

⁵¹ Ustawa z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19; zmiany: Dz.U. z 1990 r. Nr 10, poz. 59 i Nr 51, poz. 298, z 1991 r. Nr 83, poz. 372, Nr 106, poz. 457 i Nr 113, poz. 491, z 1992 r. Nr 21, poz. 84, z 1994 r. Nr 1, poz. 1 i z 1996 r. Nr 26, poz. 110).

⁵² Uchwała Rady Ministrów nr 112/94 z dnia 28 grudnia 1994 r. w sprawie udzielenia pomocy ze środków budżetowych na wsparcie restrukturyzacji i osłony likwidacji przedsiębiorstw, Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego "PZL-Mielec" S.A. - niepublikowana.

Nie przeznaczono żadnych środków na modernizację malarni H-12 i na modernizację alodynowni w H-2. Nie zakupiono także kabiny malarskiej.

Znacznie przekroczono nakłady na modernizację malarni H-3 (ponad dziesięciokrotnie), modernizację anodowni w H-6 (prawie dwukrotnie). Również zakup dwóch urządzeń (frezarki narzędziowej i elektrodrażarki) był dwukrotnie droższy niż zakładano.

Sprawozdanie to zostało przez ARP S.A. przyjęte.

We wnioskach, będących ostatnim rozdziałem omawianego sprawozdania, WSK "PZL-Mielec" S.A. wnosiła o łączne uruchomienie środków finansowych z II i III transzy pożyczki do 30 listopada 1995 r., argumentując to koniecznością wyasygnowania środków na już zawarte umowy i kontrakty. Natomiast w piśmie przewodnim z dnia 15 listopada 1995 r. Nr DF/131/95, do którego dołączone zostało ww. sprawozdanie, przedstawiciele Zarządu WSK „PZL-Mielec” S.A. stwierdzili: „Jednocześnie powołując się na rozmowy przeprowadzone z Ministerstwem Przemysłu i Handlu oraz Ministerstwem Finansów i podjęte ustalenia w związku z prowadzonym w WSK „PZL-Mielec” S.A. procesem restrukturyzacji wnioskujemy o jednoczesne uruchomienie drugiej i trzeciej transzy oraz o dokonanie kompensaty całości pożyczki wraz z odsetkami z majątkiem naszej Spółki, który ma być przekazany ARP S.A. w ramach powstałej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Środki uzyskane z drugiej i trzeciej transzy będą wykorzystane na spłatę zobowiązań Spółki z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w kwocie 10 579,5 tys. zł (pismo Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Finansów nr GN.BL-4532/47/95 z dn. 26.10.1995 r.)⁵³. Rozwiązanie takie wprowadzie spowoduje wstrzymanie na pewien okres już rozpoczętych inwestycji, jednakże przerwie proces lawinowego narastania odsetek z tytułu zobowiązań wobec Skarbu Państwa i da szansę ich uregulowania do końca br.(...)”

Z przytoczonych ustaleń wynika, że Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. przed uruchomieniem kolejnej transzy uprzedzona została o zamiarze wykorzystania tych środków niezgodnie z przeznaczeniem. Pomimo tego w dniu 9 stycznia 1996 r. aneksem do umowy pożyczki w części dotyczącej harmonogramu realizacji inwestycji zmieniono m.in. wysokość II i III transzy pożyczki oraz wprowadzono dodatkowe zabezpieczenie w postaci zobowiązania notarialnego do przeniesienia na pożyczkodawcę prawa wieczystego użytkowania gruntów i własności budynków w przypadku postawienia pożyczki w stan wymagalności. Wysokość drugiej transzy ustalona została na 9 630 tys. zł (poprzednio 2 770 tys. zł), a trzeciej transzy na 677,7 tys. zł (poprzednio 7 510 tys. zł). W dniach 14 i 15 lutego 1996 r. ARP S.A. uruchomiła na rzecz WSK „PZL-Mielec” środki II transzy w wysokości 9 630 tys. zł,

W kolejnym sprawozdaniu z wykorzystania środków EFSAL, przesłanym do ARP S.A. w dniu 22 maja 1996 r. WSK "PZL-Mielec" S.A. wykazała, że całość II transzy, tj. 9 630 tys. zł wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem, tj. na: spłatę zaległego podatku dochodowego od osób fizycznych - 8 000 tys. zł, bieżące płatności od tego podatku 385,6 tys. zł, odsetki od bieżącego podatku dochodowego od osób fizycznych - 17,8 tys. zł, bieżące płatności podatku VAT - 293,6 tys. zł, odsetki od kapitału - 90 tys. zł oraz podtrzymanie produkcji samolotów „Iryda” 842,9 tys. zł (zadanie to nie było ujęte w harmonogramie zadań przewidzianych do finansowania pożyczką ze środków EFSAL). Z tej ostatniej kwoty (842,9 tys. zł) przekazano do Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o. 800 tys. zł i spożytkowano na spłatę kredytu doraźnego w Banku Depozytowo-Kredytowym w Mielcu zaciągniętego na wypłatę wynagrodzeń dla pracowników. Pozostałą kwotę przeznaczono na opłacenie importu części do samolotu „Iryda”.

Z powodu niezgodnego z przeznaczeniem wykorzystania środków EFSAL, Zarząd ARP S.A. w dniu 31 maja 1996 r. podjął uchwałę o postawieniu całej kwoty pożyczki w stan natychmiastowej wymagalności. W dniu 29 sierpnia 1996 r. Agencja zawarła ugodę z WSK „PZL-Mielec” S.A. dotyczącą sposobu i terminów zaspokojenia wierzytelności wynikających z umowy pożyczki. Wierzytelności te wyniosły 17 692,5 tys. zł. Zaspokojono je poprzez sprzedaż m.in.: składników majątkowych o wartości 15 968,5 tys. zł oraz akcji i udziałów w Zakładzie Lotniczym „PZL-Mielec” Sp. z o.o., Agencji Rozwoju Regionalnego „MARR” S.A. i w Przedsiębiorstwie Telekomunikacyjnym „Centrala” Sp. z o.o. Łączna wartość nabytych składników majątkowych odpowiadała więc kwocie wierzytelności ARP S.A. wobec WSK „PZL-Mielec” S.A. Składniki majątku trwałego zostały przez ARP S.A. przekazane do Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Mielcu, którą Agencja zarządza.

Najwyższa Izba Kontroli krytycznie ocenia stwierdzone działania Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Finansów oraz Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. i WSK „PZL-Mielec” S.A. zmierzające do likwidacji zobowiązań Spółki wobec Skarbu Państwa. Skutkowały one bowiem naruszeniem postanowień uchwały Rady Ministrów Nr 112/94 z dnia 28 grudnia 1994 r., na mocy której WSK „PZL-Mielec” S.A. udzielona została pomoc ze środków EFSAL w formie pożyczki na modernizację bazy lotniczej pożyczkobiorcy (§ 4 uchwały) oraz umowy pożyczki.

⁵³ ustalające, iż spłaty należności głównej z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych dokona WSK „PZL-Mielec” S.A. ze środków budżetowych EFSAL otrzymanych w formie pożyczki z Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. w zamian za przekazane jej mienie” [patrz str. 15-16]. Pismo w odpisie skierowano do wiadomości WSK „PZL-Mielec” S.A. z polecenia Sekretariatu Wicepremiera - Ministra Finansów.

Z ustaleń kontroli wynika, że część pożyczki ze środków EFSAL w kwocie 9 630 tys. zł bezpodstawnie przeznaczono na zaspokojenie wierzyciela jakim wobec WSK „PZL-Mielec” S.A. był Skarb Państwa, co nastąpiło za wiedzą ARP S.A. i Ministra Finansów. ARP S.A. była również świadoma tego, że Spółka zamierza środkami z pożyczki EFSAL spłacić swoje zobowiązania z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (nie naruszając postanowień uchwały Rady Ministrów w zakresie ilości transz), dokonała aneksem takich zmian w umowie, które umożliwiły pożyczkobiorcy spłatę należności podatkowych. Aneks ten przewidywał bowiem wypłatę środków w innych kwotach niż pierwotnie ustalono w umowie pożyczki. Tym samym spółka otrzymała II transzę w kwocie 9 630 tys. zł zamiast przewidywanej wcześniej kwoty 2 770 tys. zł. Aczkolwiek nie można zarzucić Agencji bezpośredniego naruszenia § 9 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wytycznych realizacji budżetu państwa w zakresie wydatków przeznaczonych na wsparcie restrukturyzacji i osłony likwidacji przedsiębiorstw⁵⁴, zobowiązującego Agencję do powodowania takiego przepływu środków pochodzących z pożyczki, aby były one przeznaczone wyłącznie na realizację celów na jakie została przyznana pomoc, to jednak nie ulega wątpliwości, że działania te były nierzetelne. O zamierzeniach spółki co do sposobu wydatkowania środków EFSAL wiedział również Minister Finansów i mimo, że jest zobowiązany do nadzoru i kontroli nad ich wykorzystaniem (§ 10 ww. rozporządzenia Rady Ministrów) nie podjął stosownych działań. Zlekceważono przy tym fakt, iż dyspozycja § 9 ust. 1 tego rozporządzenia wyraźnie zabrania przeznaczenia otrzymanej pomocy na zaspokojenie wierzycieli, za wyjątkiem osłon dla zwalnianych pracowników. W konsekwencji niezgodnego z uchwałą Rady Ministrów⁵⁵ zmiany sposobu wykorzystania części pożyczki ze środków EFSAL, w WSK „PZL-Mielec” S.A. wstrzymane zostały działania dotyczące unowocześniania potencjału produkcyjnego, co było niecelowe z punktu widzenia prowadzonej przez WSK „PZL-Mielec” S.A. restrukturyzacji.

Środki na prace badawczo-rozwojowe

W latach 1994-1997 WSK "PZL-Mielec" S.A. prowadziła 10 tematów prac badawczo-rozwojowych współfinansowanych środkami budżetowymi. Ogółem z Komitetu Badań Naukowych WSK „PZL-Mielec” SA otrzymała 3 051,6 tys. zł, a z Ministerstwa Obrony Narodowej 8 706 tys. zł.

Wśród skontrolowanych 5 zadań, na które podpisano umowy z KBN trzy zostały zakończone, jedno było w trakcie realizacji (Uzyskanie resursu technicznego⁵⁶ 10 000 godzin dla samolotu wielozadaniowego transportowo-rozpoznawczego BRYZA), natomiast od realizacji jednego zadania (Lekki klubowy samolot szkolny) WSK "PZL-Mielec" S.A. odstąpiła z powodu braku środków własnych.

Spośród trzech zakończonych, wyniki jednego zadania wzbudziły zainteresowanie potencjalnych kontrahentów. Na dostawę samolotu pasażersko-transportowego krótkiego startu i lądowania An-28 PT WSK "PZL-Mielec" S.A. podpisała kontrakty o wartości 3 368 600 USD. WSK "PZL-Mielec" S.A. otrzymała również zapytania ofertowe i zaproszenia do przetargów z Afryki i Ameryki Południowej.

Produkty powstałe w wyniku realizacji dwóch zakończonych zadań nie wzbudziły zainteresowania potencjalnych nabywców. W przypadku realizacji aparatury rekultywacyjnej samolotu M-18 Dromader odstąpiono od wykonania planowanej serii informacyjnej z powodu braku zamówień ze strony potencjalnych klientów mimo przeprowadzenia akcji informacyjnej. Natomiast na urządzenie do oceny wpływu przyspieszeń na organizm pilota brak było zamówień, mimo złożenia ofert. Ogółem w realizację tych dwóch zakończonych zadań zostały zaangażowane środki w wysokości 1 339 tys. zł, w tym z KBN w wysokości 775,5 tys. zł.

We wszystkich skontrolowanych i zakończonych zadaniach przekroczono założony poziom kosztów, co wskazuje na niedokładne ich oszacowanie przez WSK "PZL-Mielec" S.A. W realizacji zadania „Analiza rekultywacyjna samolotu M-18 Dromader” koszty zostały przekroczone o 29,1 %. Zwiększone koszty WSK "PZL-Mielec" S.A. pokryła ze środków własnych.

Dwie prace badawczo-rozwojowe w WSK "PZL-Mielec" S.A. były finansowane przez Ministerstwo Obrony Narodowej. W ich ramach miały powstać samoloty: AN-28 w wersji do rozpoznania radiotechnicznego (Bryza 2RF) i w wersji patrolowo-morskiej (Bryza 1R). Realizację umowy na dostawę i prace badawczo-rozwojowe samolotów Bryza 2RF i Bryza 1R rozpoczęto w 1993 r.

Prace nad samolotem Bryza 2RF przerwano w 1994 r. po wykonaniu prac objętych etapem I i II. W ich wyniku uzyskano prototyp samolotu wraz z aparaturą, który po uzyskaniu pozytywnego orzeczenia z badań kwalifikacyjnych został przejęty do eksploatacji przez Marynarkę Wojenną. W III etapie prac planowano osiągnięcie ok. 6 godzin lotu, przeprowadzenie prób w locie i uzyskanie certyfikatu. Zakończenie wszystkich

⁵⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 listopada 1993 r. w sprawie wytycznych realizacji budżetu państwa w zakresie wydatków przeznaczonych na wsparcie restrukturyzacji i osłony likwidacji przedsiębiorstw (Dz.U. Nr 119, poz. 531, zmiany: Dz.U. z 1995 r, Nr 128, poz. 621 i Dz. U. z 1997 r. Nr 30, poz. 167).

⁵⁵ patrz przypis 52 na str. 20

⁵⁶ resurs techniczny - okres pomiędzy obowiązkowymi badaniami technicznymi samolotu w trakcie eksploatacji.

prac planowano na koniec 1996 r. Przerwanie prac nastąpiło z powodu wstrzymania finansowania przez MON. (MON wydatkowało na I i II etap prac 3 706 tys. zł, natomiast WSK "PZL-Mielec" S.A. 4 000 tys. zł razem 7 706 tys. zł przy planowanym koszcie realizacji całego projektu 21 240 tys. zł).

Prace nad samolotem Bryza 1R miały zostać zakończone 31 września 1995 r., w rzeczywistości zakończone zostały w dwa lata później. Zmiana terminu zakończenia prac była wynikiem niezakupienia sprzętu przez MON i opóźnieniami w podpisywaniu aneksów zmieniających zakres prac wnioskowanych przez MON, co powodowało ograniczenie robót wykonywanych w danym roku przez WSK "PZL-Mielec" S.A. W 1997 r. po badaniach kontrolnych MON wydało orzeczenie o wykonaniu pełnego zakresu umowy. Samolot w wersji patrolowo-morskiej wg orzeczenia kwalifikował się do produkcji partii próbnej. MON wydatkowało na prace 5 000 tys. zł. Żaden z samolotów wojskowych powstałych przy współfinansowaniu przez MON nie wszedł do produkcji, mimo uzyskania pozytywnych orzeczeń MON, z powodu braku zamówień.

Promocja wyrobów

W latach 1994-1997 WSK "PZL-Mielec" S.A. siedmiokrotnie występował do Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą, a następnie do Ministra Gospodarki o częściową refundację kosztów przeznaczonych na promocję eksportu. W sześciu wypadkach minister udzielił dotacji na ten cel ogółem w wysokości 140,7 tys. zł, co stanowiło 34,4% wszystkich kosztów poniesionych na promocję eksportu (ogółem koszty wyniosły 408,7 tys. zł).

Na przykład:

- MWGzZ refundował 20,7% kosztów udziału WSK "PZL-Mielec" S.A. w wystawie lotniczej Franbrought, które wyniosły 193,5 tys. zł.
- MWGzZ refundował 49,1% kosztów uzyskania certyfikatu dla samolotu M-18B Dromader we Włoszech, które wyniosły 93,9 tys. zł.

Dzięki współfinansowaniu promocji eksportu WSK "PZL-Mielec" S.A. brała udział w czterech wystawach i uzyskiwała certyfikaty na samolot M-18B Dromader w Argentynie i we Włoszech.

Minister Gospodarki odmówił refundacji części kosztów udziału WSK "PZL-Mielec" S.A. w Salonie Lotniczym w Paryżu w 1997 r. (koszt całkowity ok. 25,5 tys. zł) ze względu na nieobjęcie tej wystawy systemem refundacji w budżecie Ministra Gospodarki.

Prowadzona promocja w latach 1994-1997 pozwoliła na zaprezentowanie wizerunku firmy i jej produktów potencjalnym nabywcom. Między innymi promocja samolotów pozwoliła na sprzedaż wyrobów na rynku południowo-amerykańskim.

Produkcja drzwi do samolotu Boeing 757

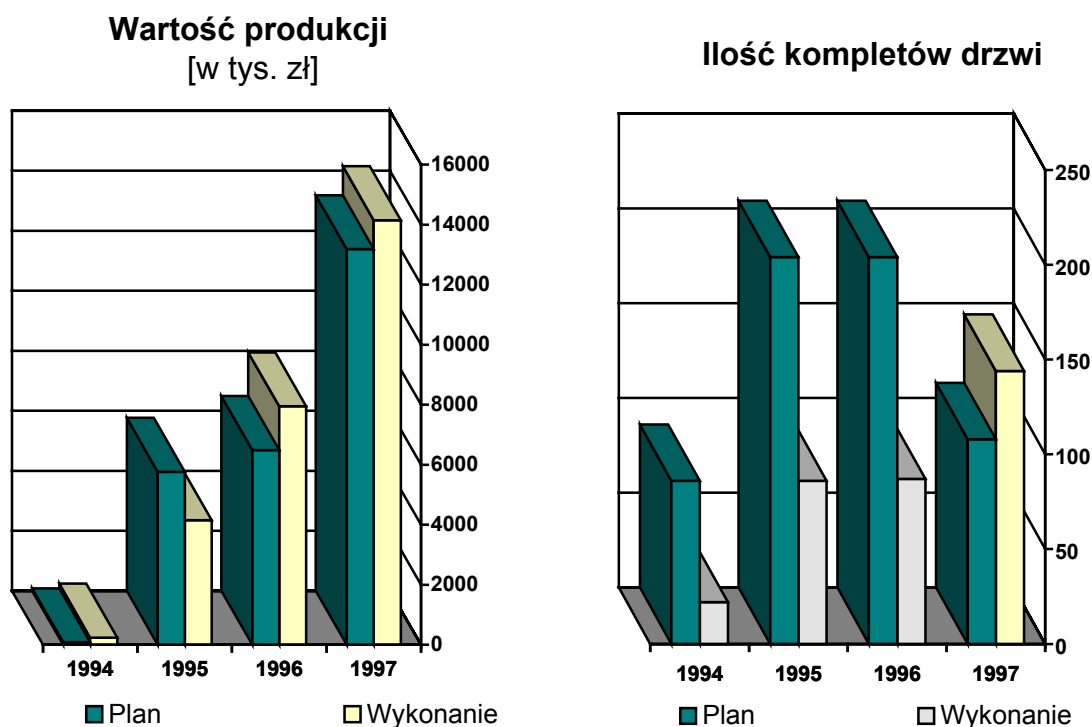
WSK "PZL-Mielec" S.A. zawarła w 1992 r. kontrakt z The Boeing Company na produkcję drzwi do samolotów Boeing 757. Produkcja drzwi była prowadzona początkowo na wydzielonym wydziale, a następnie w Wytwórni Zespołów Kooperacyjnych „PZL-Mielec” Sp. z o.o. (zwana dalej WZK). WZK została utworzona w 1994 r. dla realizacji kontraktu z Boeingiem. Cały kapitał założycielski w wysokości 2 076,6 tys. zł do Spółki wniosła WSK "PZL-Mielec" S.A. Do czasu zakończenia kontroli 100 % udziałów w Spółce posiadała WSK "PZL-Mielec" S.A. W grudniu 1994 r. WZK zaciągnęła w Banku Depozytowo-Kredytowym kredyt w wysokości 3 995 000 USD na realizację kontraktu. 40 % kwoty kredytu, tj. 1 598 000 USD poręczyła WSK "PZL-Mielec" S.A. natomiast pozostałe 60 % sumy kredytu, tj. 3 103 200 USD poręczył Minister Finansów⁵⁷.

Program wdrażania produkcji, realizowany od 1994 r. podzielony był na trzy fazy. Pierwsza faza obejmowała montaż 50 kompletów drzwi z elementów dostarczonych przez firmę Boeing, druga montaż 30 kompletów drzwi z elementów produkowanych częściowo przez Zakład Lotniczy "PZL-Mielec" Sp. z o.o. z materiałów powierzonych przez Boeing'a, natomiast trzecia - montaż 70 kompletów drzwi z części wykonywanych przez Zakład Lotniczy "PZL-Mielec" Sp. z o.o. z materiałów zakupionych przez WZK. Początkowo wykonywano 4 komplety drzwi miesięcznie. Obecnie firma Boeing zamawia dwa komplety drzwi na miesiąc.

Realizacja programu przebiegała z opóźnieniem:

W 1994 r. zamiast 86 kompletów, wykonano tylko 22. W 1995 r. na założone 204 komplety WZK wykonała 86, a w 1996 roku 87 kompletów drzwi.

⁵⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1993 r. w sprawie warunków i trybu udzielania poręczeń spłaty ze środków budżetu państwa kredytu bankowego oraz opłat z tytułu udzielonego poręczenia (Dz.U. Nr 40, poz. 185).

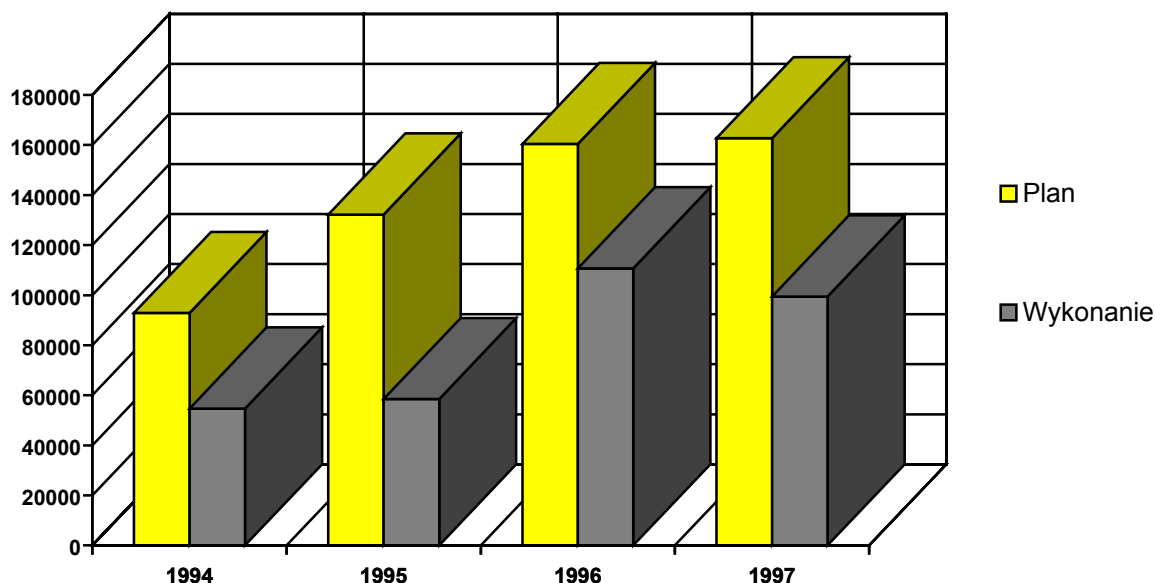

Wynikły one z opóźnionych dostaw materiałów przez Boeing’a dla II fazy programu wdrażania, konieczności zmiany technologii obróbki ze względu na dostawę materiałów zamiennych i brak zgody Boeing’a na dostawę materiałów do prób oprzyrządowania. W latach 1995-1996 Boeing odrzucił i złomował ponad 50 szt. drzwi ze względu na wady powstałe w wyniku montażu. Firma Boeing nie obciążyła WZK kosztami zniszczonych materiałów i nie zastosowała kar za nieterminowe dostawy. Obecnie WZK kontynuuje produkcję drzwi zgodnie z harmonogramem i wymaganiami jakościowymi klienta. Do końca 1997 r. spłaty kredytu były realizowane zgodnie z umową. WZK spłaciła 3 069 tys. zł. Do spłaty pozostała kwota 1 268 tys. zł w 1998 r. i 596 tys. zł w 1999 r. Spłata tych rat jest uzależniona od pozytywnego zakończenia prób oprzyrządowania montażowego przez Zakład Narzędziowy Sp. z o.o., uruchomienia produkcji seryjnej części przez Zakład Lotniczy "PZL-Mielec" Sp. z o.o. oraz ich terminowych dostaw do WZK.

Efekty restrukturyzacji produktowej

Program restrukturyzacji przewidywał prowadzenie w Zakładzie Lotniczym "PZL-Mielec" Sp. z o.o. produkcję samolotów dla wojska i dla odbiorców cywilnych. Ograniczenie zamówień przez MON (na samoloty An-28 i M-28 oraz na części zamienne), niezakończenie modernizacji lotniczej bazy wytwórczej (opisane w rozdziale „pożyczka ze środków budżetowych” na str. 31 i nast.), i zmniejszenie zamówień od klientów cywilnych na samoloty i części zamienne spowodowały brak środków na prowadzenie bieżącej produkcji. To z kolei było przyczyną niezrealizowania w kolejnych latach planów finansowych sprzedaży.

Wartość sprzedaży Zakładu Lotniczego [w tys. zł]

Na przykład:

- W 1995 r. zamiast 8 samolotów Mewa sprzedano tylko 4 z powodu wycofania się kontrahenta niemieckiego. Przyczyną była nieterminowa realizacja zamówienia i niedostateczny serwis lotniskowy.
- Z powodu braku środków na import i kooperację podzespołów zmniejszono sprzedaż samolotów Dromader z 39 do 28 szt.
- W 1997 r. brak środków wstrzymał realizację umowy na sprzedaż samolotów M-18 do Brazylii. Nie wykonano sprzedaży 5 samolotów M-28 Skytruck z powodu opóźnienia w podpisaniu kontraktu i dostaw podzespołów od kooperantów zagranicznych.

Program restrukturyzacyjny określał odrębnie poziom sprzedaży dla 7 spółek, które miały powstać w wyniku restrukturyzacji WSK "PZL-Mielec" S.A. Dwie spółki (Wytwórnia Zespołów Kooperacyjnych „PZL - Mielec” Sp. z o.o. i Zakład Lotniczy "PZL-Mielec" Sp. z o.o.) nie zrealizowały zakładanego w programie restrukturyzacyjnym poziomu sprzedaży. Pozostałe spółki (Wytwórnia Silników „PZL-Mielec” Sp. z o.o., Wytwórnia Aparatury Wtryskowej „PZL-Mielec” Sp. z o.o., Elektrociepłownia „PZL-Mielec” Sp. z o.o., Zakład Narzędziowy „PZL-Mielec” Sp. z o.o., Zakład Utrzymania Ruchu „PZL-Mielec” Sp. z o.o.) realizowały założenia programu.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że przebieg procesu restrukturyzacji produktowej w WSK "PZL-Mielec" S.A. i Zakładzie Lotniczym "PZL-Mielec" Sp. z o.o. nie był prawidłowo prowadzony. Środki z pożyczki EFSAL zostały spożytkowane niezgodnie z przeznaczeniem, co zahamowało proces modernizacji lotniczej bazy wytwórczej. Prace badawczo - rozwojowe prowadzone z udziałem środków KBN i MON, choć zakończone, to jednak nie przyniosły zamówień na nowo opracowane wyroby. Przy ograniczeniu zamówień ze strony MON i innych klientów, nieterminowej realizacji kontraktów, nastąpił spadek sprzedaży skutkujący brakiem środków obrotowych na dalszą produkcję wyrobów.

Efekty działalności w Specjalnej Strefie Ekonomicznej EURO-PARK MIELEC

Specjalna Strefa Ekonomiczna EURO-PARK Mielec została ustanowiona w 1995 r.⁵⁸ i obejmowała 575 ha gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa. Podmiotem zarządzającym strefą jest ARP S.A. W roku 1996 zezwolenie na działalność w strefie uzyskały dwie spółki utworzone z wykorzystaniem majątku WSK "PZL-Mielec". Była to Wytwórnia Zespołów Kooperacyjnych „PZL-Mielec” Sp. z o.o. i Zakład Przetwórstwa Tworzyw Sztucznych Sp. z o.o. W roku następnym kolejne dwie spółki uzyskały zezwolenie na działalność w strefie: Wytwórnia Aparatury Wtryskowej „PZL-Mielec” Sp. z o.o. i Wytwórnia Silników „PZL-Mielec” Sp. z o.o. Ogółem ulgi, które uzyskały te spółki wyniosły w 1996 roku 949,8 tys. zł, a w roku następnym 2 881,5 tys. zł przy poniesieniu dodatkowych kosztów, związanych z działalnością w strefie, w wysokości 272,6 tys. zł. Uzyskane ulgi dotyczą zwolnień z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych i podatku od nieruchomości. Natomiast koszty wynikają z udziału w kosztach ponoszonych na administrowanie strefą. Pozostałe spółki wchodzące w skład grupy kapitałowej nie prowadziły działalności w SSE.

Działania restrukturyzacyjne w sferze organizacyjno-majątkowej podejmowane na przełomie lat 1997/1998

W październiku 1997 r. Zarząd WSK „PZL-Mielec” S.A. wystąpił do Ministra Skarbu o zwołanie Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy, przedstawiając jednocześnie możliwe warianty restrukturyzacji grupy kapitałowej. Zarząd wskazał jako kierunkowy i efektywny pod względem gospodarczym wariant polegający na wniesieniu do Zakładu Lotniczego „PZL-Mielec” Sp. z o.o. aktywów WSK „PZL-Mielec” S.A., a następnie postawienie WSK „PZL-Mielec” S.A. w stan likwidacji. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Spółki wyraziło zgodę na wniesienie do Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o. nieruchomości fabrycznych o łącznej wartości 2 232,2 tys. zł oraz akcji i udziałów spółek o łącznej wartości 38 249,9 tys. zł. Uchwała Walnego Zgromadzenia nie została zrealizowana. Kapitał Zakładu Lotniczego podwyższony został o wartość 23 377,6 tys. zł z powodu sprzeciwu zastawnika - firmy Independent Industrial Holdings USA wobec dalszego podnoszenia kapitału Spółki. WSK "PZL-Mielec" S.A. zastawiła ponad 25 % udziałów w Zakładzie Lotniczym "PZL-Mielec" Sp. z o.o. firmie Grand Ltd. z tytułu pobranych zaliczek na poczet sprzedaży spornych wierzytelności, jakie WSK "PZL-Mielec" S.A. posiadała w MON. Obecnie prawa zastawnika wykonuje firma Independent Industrial Holdings USA, na rzecz której Grand Ltd. zbyła zastaw. Do podjęcia uchwały przez zgromadzenie wspólników, zgodnie ze statutem Zakładu Lotniczego, wymagane jest co najmniej 3/4 oddanych głosów udziałowców. Zastawnik, posiadając ponad 1/4 głosów ma obecnie możliwość wniesienia sprzeciwu wobec propozycji podjęcia każdej uchwały. Podniesienie kapitału spółki spowodowałoby obniżenie udziałów zastawnika do ok. 22% i utratę kontroli nad spółką przez zastawnika czemu się sprzeciwił. Proces restrukturyzacji grupy kapitałowej został zahamowany w związku ze zmianami personalnymi w organach WSK „PZL-Mielec” S.A. Nowa Rada Nadzorcza WSK "PZL-Mielec" S.A., powołana w lutym 1998 r., zleciła opracowanie projektu restrukturyzacji Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o. Z przygotowanego projektu wstępnego wynika, że dotychczas realizowany Program Restrukturyzacji nie przyniósł oczekiwanych wyników. Dalsza koncepcja restrukturyzacji, według Rady Nadzorczej prowadzić ma do powołania nowego podmiotu gospodarczego, który przejmie aktywa Zakładu Lotniczego "PZL-Mielec" Sp. z o.o. związane z produkcją lotniczą ogólnego zastosowania.

Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

Czynności kontrolne zostały rozpoczęte 9 lutego 1998 r. i trwały do 7 maja 1998 r. Kontrolą objęto WSK "PZL-Mielec" S.A., Zakład Lotniczy "PZL-Mielec" Sp. z o.o. W niniejszej informacji wykorzystano również ustalenia kontroli doraźnej Ministerstwa Finansów w zakresie prawidłowości nadzoru i kontroli wykorzystania pożyczki ze środków pomocowych EFSAL przez WSK "PZL-Mielec" S.A. przeprowadzonej w okresie od 26 czerwca do 10 lipca 1998 r.

Protokoły kontroli zostały podpisane bez zastrzeżeń.

Do Prezesa Zarządu WSK "PZL-Mielec" S.A. wystosowano wystąpienie pokontrolne, w którym NIK przedstawiła wnioski dotyczące dokończenia procesu restrukturyzacji i podjęcia działań mających doprowadzić do wywiązania się z zawartych kontraktów. Prezes Zarządu WSK "PZL-Mielec" S.A. wniósł zastrzeżenia do

⁵⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 września 1995 r. w sprawie ustanowienia Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Mielcu (Dz.U. Nr 107, poz. 526; zmiany: Dz.U. z 1997 r. Nr 120, poz. 757 i Nr 135, poz. 914).

wystąpienia pokontrolnego. Zastrzeżenia zostały oddalone przez Komisję Odwoławczą. Pomimo upływu terminu, do dnia sporządzenia niniejszej informacji, Prezes Zarządu WSK "PZL-Mielec" S.A. nie udzielił odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne NIK.

W wystąpieniu do Ministra Finansów NIK wnioskowała o niedopuszczenie do ponowienia się przypadku podejmowania przez urzędników Ministerstwa Finansów działań naruszających obowiązujące prawo w zakresie umarzania zobowiązań podatkowych podmiotów gospodarczych oraz podejmowania ustaleń dotyczących niezgodnego z obowiązującymi przepisami wykorzystywania środków EFSAL. Minister Finansów w odpowiedzi na wystąpienie poinformował, że zawarte w wystąpieniu zalecenia zostały przyjęte do wiadomości i stosowania. Minister Finansów wyjaśnił jednocześnie, że kwestia wydawania zaleceń organom podatkowym była związana z działalnością Zespołu powołanego w Ministerstwie Finansów (decyzja z dnia 27 lipca 1997 r. nr 2/ON), który już nie istnieje. Ponadto Minister Finansów przytoczył pismo skierowane do Izb Skarbowych (PO.6/K-861-503-6637/95 z dnia 28 czerwca 1995 r.), w którym przypominał o konieczności każdorazowego zbadania sytuacji ekonomiczno-finansowej podatników ubiegających się o ulgi lub zwolnienia podatkowe. W odniesieniu do naruszenia przepisów dotyczących wykorzystania pożyczki EFSAL Minister Finansów wyjaśnił, że w atmosferze wysokiego napięcia społecznego, wywołanego eskalacją procesów strajkowych podejmowane były niekonwencjonalne działania, mogące budzić wątpliwości z formalno-prawnego punktu widzenia, których wynikiem miało być doprowadzenie do uzdrowienia sytuacji gospodarczej WSK „PZL-Mielec” S.A.

Dyrektor Departamentu
Gospodarki i Integracji Europejskiej

Jan Kołtun

Warszawa, dnia

AKCEPTUJĘ
Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Jacek Uczkiewicz

Warszawa, dnia

ZATWIERDZAM
Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Janusz Wojciechowski

Warszawa, dnia

**Wykaz jednostek zależnych i stowarzyszonych
wg stanu na 31 grudnia 1997 r.**

Jednostka dominująca

Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego „PZL-Mielec” S.A. w Mielcu

Jednostki zależne

1. Zakład Lotniczy "PZL-Mielec" Sp. z o.o.
2. Zakład Narzędziowy "PZL-Mielec" Sp. z o.o.
3. Zakład Utrzymania Ruchu "PZL-Mielec" Sp. z o.o.
4. Wytwórnia Zespołów Kooperacyjnych "PZL-Mielec" Sp. z o.o.
5. Zakład Zaopatrzeniowo-Magazynowy "PZL-Mielec" Sp. z o.o.
6. Zakład Usług Leczniczo-Wypoczynkowych "PZL-Mielec" Sp. z o.o. w Krynicy
7. Zakład Transportu "PZL-Mielec" Sp. z o.o.
8. Ośrodek Wczasowo-Rekreacyjny „RZEMIENIE” w Rzemieniu k. Mielca
9. Centrum Usług Socjalno-Bytowych i Turystycznych "PZL-Mielec" Sp. z o.o.
10. Zakład Produkcyjno-Usługowy "PZL-Mielec" Sp. z o.o.
11. Multi-Media Sp. z o.o. (23 grudnia 1997 r. złożony został wniosek o postawienie spółki w stan upadłości).

Jednostki stowarzyszone

1. Wytwórnia Silników "PZL-Mielec" Sp. z o.o.
2. Wytwórnia Aparatury Wtryskowej "PZL-Mielec" Sp. z o.o.
3. Wytwórnia Pojazdów MELEX "PZL-Mielec" Sp. z o.o.
4. Elektrociepłownia "PZL-Mielec" Sp. z o.o.

Wykaz Aktów Prawnych

1. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. Nr 121, poz. 591, zmiany: z 1997 r. Dz.U. Nr 32, poz. 183, Nr 43, poz. 272, Nr 118, poz. 754, Nr 139, poz. 933, Nr 140, poz. 939, Nr 141, poz. 945 i z 1998 r. Nr 60, poz. 382);
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 listopada 1993 r. w sprawie wytycznych realizacji budżetu państwa w zakresie wydatków przeznaczonych na wsparcie restrukturyzacji i osłony likwidacji przedsiębiorstw (Dz.U. Nr 119, poz. 531, zmiany: Dz.U. z 1995 r. Nr 128, poz. 621 i Dz. U. z 1997 r. Nr 30, poz. 167);
3. Ustawa o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz.U. z 1993 r. Nr 16, poz. 69, z 1994 r. Nr 43, poz. 161);
4. Ustawa o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. z 1990 r. Nr 51, poz. 298, z 1991 r. Nr 60, poz. 253, Nr 111, poz. 480, z 1994 r. Nr 121, poz. 591, Nr 133, poz. 685, z 1996 r. Nr 90, poz. 405, Nr 106, poz. 496);
5. Kodeks handlowy (Dz.U. z 1934 r. Nr 57, poz. 502, z 1946 r. Nr 57, poz. 321, z 1950 r. Nr 34, poz. 312, z 1964 r. Nr 16, poz. 94, z 1988 r. Nr 41, poz. 326, z 1990 r. Nr 17, poz. 98, Nr 51, poz. 298, z 1991 r. Nr 35, poz. 155, Nr 94, poz. 418, Nr 111, poz. 480, z 1994 r. Nr 121, poz. 591, z 1995 r. Nr 96, poz. 478, Nr 6, poz. 43, z 1997 r. Nr 12, poz. 770, Nr 118, poz. 754);
6. Ustawa o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków (Dz.U. z 1993 r. Nr 18, poz. 82, z 1996 r. Nr 52, poz. 235, Nr 118, poz. 561, Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 98, poz. 603);
7. Ustawa budżetowa na rok 1995 (Dz.U. z 1995 r. Nr 27, poz. 141);
8. Ustawa budżetowa na rok 1995 z dnia 30 grudnia 1994 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 27, poz. 141, zmiana wynikająca z Dz.U. z 1996 r. Nr 52, poz. 237);
9. Ustawa budżetowa na rok 1996 z dnia 1 lutego 1996 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 19, poz. 87);
10. Ustawa budżetowa na rok 1997 z dnia 21 lutego 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 19, poz. 106, zmiana Dz.U. z 1997 r. Nr 80, poz. 510);
11. Ustawa z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19; zmiany: Dz.U. z 1990 r. Nr 10, poz. 59 i Nr 51, poz. 298, z 1991 r. Nr 83, poz. 372, Nr 106, poz. 457 i Nr 113, poz. 491, z 1992 r. Nr 21, poz. 84, z 1994 r. Nr 1, poz. 1 i z 1996 r. Nr 26, poz. 110);
12. Uchwała Rady Ministrów nr 112/94 z dnia 28 grudnia 1994 r. w sprawie udzielenia pomocy ze środków budżetowych na wsparcie restrukturyzacji i osłony likwidacji przedsiębiorstw, Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego "PZL-Mielec" S.A. (niepublikowana);
13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1993 r. w sprawie warunków i trybu udzielania poręczeń spłaty ze środków budżetu państwa kredytu bankowego oraz opłat z tytułu udzielonego poręczenia (Dz.U. Nr 40, poz. 185);
14. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 września 1995 r. w sprawie ustanowienia Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Mielcu (Dz.U. Nr 107, poz. 526; zmiany: Dz.U. z 1997 r. Nr 120, poz. 757 i Nr 135, poz. 914).

Załącznik Nr 3

**Zestawienie pomocy ze środków publicznych otrzymanej przez WSK "PZL-Mielec"
S.A. w latach 1994-1997**

<i>Umorzenie wierzytelności objętych ugodą bankową</i>	
Minister Finansów	<i>37607 tys. zł</i>
Urząd Skarbowy w Mielcu	<i>10596 tys. zł</i>
Urząd Wojewódzki w Rzeszowie	<i>1036 tys. zł</i>
Państwowy Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie.	<i>21 tys. zł</i>
<i>Umorzenie wierzytelności przez Urząd Skarbowy w Mielcu nie objętych ugodą bankową</i>	<i>19625 tys. zł</i>
<i>Umorzenie wierzytelności przez PFRON</i>	<i>2410 tys. zł</i>
<i>Dotacja ze środków EFSAL na restrukturyzację zatrudnienia.</i>	<i>2990 tys. zł</i>
<i>Dotacja na restrukturyzację zadłużenia wobec ZUS</i>	<i>15027 tys. zł</i>
<i>Pożyczka ze środków EFSAL na modernizację lotniczej bazy wytwórczej</i>	<i>15010 tys. zł</i>
<i>Środki na prace badawczo rozwojowe</i>	<i>12757 tys. zł</i>
<i>Środki na promocję eksportu</i>	<i>141 tys. zł</i>
<i>Zwrot należności z tytułu wyeksportowanych do ZSRR wyrobów w latach 1990-1991</i>	<i>19899 tys. zł</i>
RAZEM	137119 tys. zł
Poręczenie kredytu przez Ministra Finansów	3 103 200 USD